

vetkezett Beregi Oszkár színművész közreműködésével.

Rákóczi emlékezete. A szekszárdi zsinagógában f. hó 8-án II. Rákóczi Ferenc halálának 200ik évfordulója alkalmából istentisztelet tartott. A Himmusznek Beran főkántor vezetése mellett történt elnéklése után dr. Rubinstein Mátyás főrabbi lendületes beszédben emlékeztet meg a nagy fejedelem hősiességéről, szenvedéseiről, martíriumáról. A Szózat elnéklésével véget ért a hazafias istentisztelet.

A Pesti Izr. Hitközség adománya Bialk emlékére. Professzor Weizmann és Disengoff, tel-avivi főpolgármester beadványban fordultak a pesti izr. hitközséghez azzal a kéréssel, hogy Bialk, a nagy héber költőnek emlékét szolgáló Héber Kultur-Alap céljaira a pesti izr. hitközség is járuljon hozzá. Az alap minden politikától mentesen csakis a héber kultúrát óhajtja szolgálni, a héber irodalmat, a héber iskola ügyét, úgy Palesztinában, mint egybeült. A pesti izr. hitközség előjárósága elhatározta, hogy a nagy költő emlékét megbecsülve, e kultúrális alaphoz 50 angol fonttal járul hozzá.

A Budai Chevra Kadisát Szanáó Párt ülése. A Budai Chevra Kadisát Szanáó Párt f. hónap 10-én, szerdán este ülést tartott, amelyen Szanáó Jenő elnököt, aki mindennek előtt jelentést tett a legutóbbi Chevra választásokról és ismertette az azokon történt szabálytalanságokat, amellyel sikerült a párt győzelmét elgáncsolni. Azután a zsidó szeretetre való hivatkozással javasolta, hogy a párt, bár petíciós iratát 158 Chevra tag írta alá, tekintsen el a petíciótól. László Áron, Bró Lajos, Schwarcz Samu és Schwarcz József felszólalásai után az ülésen résztvevők egyhangúlag elfogadták Szanáó Jenő javaslatát, majd Sós Ármán köszönetet mondott Szanáó Jenő tevékenységéért és rámutatott arra, hogy a petíciótól való elállással a párt tanujelét adja annak, hogy a Chevra kebelében el akar kerülni minden háborút.

Női istentiszteletek a Dohány uccai templomban. A pesti izr. hitközség előjárósága az idén is rendszeresíti Peszach és Sevuosz között női istentiszte-

leteinek sorozatát és öt szombaton át május 4-ikén, 11-ikén, 18-ikán, 25-ikén és június 1-én mindenkor délután 5 órakor külön istentiszteletet rendez nők számára a Dohány uccai főtemplomban. Az első női istentisztelet május 4-ikén szombat délután 5 órakor lesz a Dohány uccai templomban, mely alkalommal dr. Hevesi Simon vezető főrabbi kezdi meg a vallásos szemlélet eszmekörét érintő bölcselmi tanításait. A következő istentiszteleteken dr. Fischer Gyula főrabbi, dr. Grossmann Zsigmond és dr. Hevesi Ferenc rabbik tartanak írásmagyarázó beszédeket. Az istentisztelet énekművészeti részének vezetését orgona és teljes énekkar közreműködésével Linetzi Bernát és Abrahámsohn Manó főkántorok látják el. A nőegyletek, valamint többi felekezeti intézményeink elnökségei és választmányai testületileg vesznek részt a női istentiszteleteken, melyek vallásérkölesi és nevelő hatásukban becses hivatást teljesítenek az asszonyok és leányok mind bensőségeibb hitéleti munkájának megvalósításában.

Rákóczi emlékestentisztelet. A budapesti aut. ortodox izr. hitközség II. Rákóczi Ferenc halálának 200-ik évfordulója alkalmából Kazinczy uccai főtemplomban ünnepélyes istentiszteletet tartott, amelyen a hitközség előjárósága, képviselőtestülete, valamint a hitközségi intézmények képviselői és számos hívő vett részt. Preisz főkántor által ének-karral előadott alkalmi zsoltárok és a nagy fejedelem megemlékezésére rendelt ima elhangzása után Sussmann Viktor rabbi a nyitott frigyáda előtt a házáért és nemzetünk boldogulásáért megható imát mondott. Az istentisztelet a Himmusz akkordjaival fejeződött be.

Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület a tavasz beköszöntésével egyidejűleg megkezdte a foyó év nyarán Diósjenőn és a Balaton mellett végzendő nyaralattás előmunkálatait. Az egyesületet már is tömegesen keresik fel a szülők, kik gyermekeik nyaralattását kérik. Az egyesület feladatát mindaddig — immár 25 év óta — a zsidó társadalom nagyszerű áldozatkészségével oldotta meg sikeresen. E nagylelkű és nemesszívű társadalomra támaszkodik ezuttal is és reméli, hogy

zsidó szívének megnyilatkozásával most is pártfogásába veszi a főváros elsatnyult, vérszegény gyermekeit és elősegíti azt, hogy azok ismét elkerüljenek a főváros nyári forró légköréből, hogy ősszel testben megerősödvé és lélekben felfrissülve kerüljenek haza. Azért az egyesület igazgatósága a bekövetkezendő Peszach ünnep alkalmával kéri szöval fordul az áldozatkész hittestvérekhez, hogy közvetlen adományaikkal vagy a templomokban való felajánlás útján tegyék lehetővé a nagyszámú nyomorban sanylóddó gyermekek idei nyaralattását. Bizton hiszi az egyesület, hogy kérelme ezuttal is meghallgatásra talál, mindazoknál, kik szívükön viseik a szegények és szűkölködők szenvedéseit. Adományok küldhetők az egyesület irodájába (VII. Sip u. 12. fsz.) az Angol Magyar Bank, a Magyar Általános Hitelbank vagy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főintézetéhez.

Felelős szerkesztő és kiadó:
PINTÉR MIKSA.
Előfizetési ára mellékletekkel együtt 40 pengő.
Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ
VI., NAGYMEZŐ-U. 8. TEL.: 23-0-49
Szombattól, április 13-tól
LUISE ULRICH, ADOLF WOHLBRÜCK, OLGA TSCHECHOVA
REGINE
Színmű 10 felvonásban
SEPP RIST, BRIGITTE HORNEY
A Mont Blanc királya
Dráma 10 felvonásban
MAGYAR VILÁGHIRADÓ
Az előadások kezdete hétköznap 7/4, 7/7, 7/10 vasár- és ünnepnap 2 órától folytatásosan. Az első előadás mérsékelt helyarákkal. Jegyfelvétel hétköznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap d. e. 11 ó.

Diszkos!
platonját és falát néhány óra alatt különleges eljárással újfávarázsoljuk! Díjtalan bemutatás **Poloska és féregirtás a legmodernebb gézokkal** garancia mellett. **Szakcszerő lakástakarítási MEZEV DZICUN**, lakástakarító és hateng. poloska- és féregirtóállalat, Budapest Csengeri uca 51. **Telefon: 13-0-95.**

SIRKÖVEK

Művészi kivitelű, fedőlapos síremlékek

Legszébb kivitelben, legolcsóbb árban

Cégtulajdonos: Boros József.

BOROS és KOHN BUDAPEST

VII., KÁROLY KIRÁLY UT 17. — TELEFON: 41-4 92

EGYETÉRTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20.

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 33-4-17. — Postatakarékpénztári csekszámla: 27.003

VIDA JENŐ

Feledhetetlen Vázsonyi Vilmos óta most elsőszben fordult az államhatalom egészen kivételes megtiszteltetéssel a magyar zsidóság felé, amikor a kormányzó úr Öfóméltósága Harauer A. István váci megyéspüspök, Geduly Henrik evangélikus püspök, Ravasz László református püspök, Balogh Elemér felsőházi tag és báró Madarassy-Beck Marcel, a Leszámitoló Bank elnöke vezérigazgatója mellett Vida Jenő felsőházi tagot, a Magyar Általános Köszénbánya r. t. alelnökét az elsőosztályú magyar érdemkereszttel tüntette ki. Vázsonyi Vilmos volt a magyar történelemben az első zsidó, akit közéleti érdemei elismeréseképpen a miniszteri bársonyszékkel együttjáró kegyelmes cím illetett s a második Vida Jenő.

Örömmel és büszkeséggel kell leszögeznünk ebből az alkalomból, hogy az a két férfi, akit az egész magyar zsidóságból ez a megkülönböztetett kitüntetés ért, valóban a saját tehetségének kitaró és az egész ország érdekeit jelentősen érintő munkásságának köszönhetette ezt a kitüntetést. S abban is hasonlít a magyar zsidóságnak ez a két élenjáró férfija egymáshoz, hogy mind a kettő szegény sorsból küzdötte fel magát.

Egészen szegény, a fővárosban ismeretlen, összeköttetések nélkül áll fiatalember volt Vida Jenő, mikor a budapesti főreáliskola és a Kereskedelmi Akadémia elvégzése után, mint annyj sok ismeretlen és szürke fiatalember, egyszerű gyakornoknak lépett be a Leipziger Vilmos-féle szeszgyárhoz. Nyolc évet töltött Vida Jenő ennél a vállalatnál, de ezalatt a nyolc esztendő alatt az egészen fiatal ember máris jelentős karriert futott be. Tehetségét, erélyét, széles látókörét, a

világ gazdasági helyzetben való biztos és alapos tájékozottságát már első munkahelyén gyorsan felismerték felettesei, akik egészen fiatalon megbízták őt a keleti piac megszervezésével. Kötő és nagyjelentőségű exportlehetőségeket teremtett a magyar szesz számára Vida Jenő, akinek pozíciója egyre erősödött és nőtt a vállalatnál, amelynek nevében ő tárgyalta a hatóságokkal s a szakmában olyan gyorsan vívta ki munkája és hozzájárulása számára az elismerést, hogy 1896-ban az Országos Szeszkiállításnak már a 24 éves Vida Jenő volt a titkára. A feltörekvő közgazdasági tehetségre hamarosan felfigyeltek a többi nagyvállalatok, amelyek szerették volna megnyerni maguknak Vida Jenőt. Valóban a kitűnő ajánlatoknak a Leipziger-szeszgyár fiatal tisztviselője nem tudott ellentállni és 25 éves korában a Magyar Általános Köszénbánya kötelékébe lépett. Ekkor indult el a fiatal Vida Jenő szédületes magasságra ívelő karrierje. A Magyar Általános Köszénbányánál tüneményes gyorsasággal bontakozott ki hatalmas koncepciója, melynek következtében alig pár hónapos szolgálati idő után cégjegyző, röviddel utána igazgató és a háború kitorrésének évében, 1914-ben vezérigazgató lett Vida Jenő. Negyvenkét esztendő volt akkor, amikor ennek a hatalmas iparvállalatnak vezérigazgatói pozícióját elfoglalta és megkezdte a saját képességeihez mért arányú fejlesztőmunkát.

Harminnyolc esztendeje áll Vida Jenő Magyarországon egyik internacionálisan legjelentősebb nagyvállalatának kötelékében s ma már több, mint két évtizede, mint ennek a vállalatnak tempót diktáló motorikus központja. Imponáló tudásával, akaraterejével, széleskörű tájékozottságával, puritán és megbízható ügyvitelével a magyar közgazdasági élet egyik vezető tényezőjévé fejlesztette vállalatát. Erdemeit a közélet egész pályafutása

alatt több ízben és méltóképpen ismerte el. 1922-ben gazdasági főtanácsos lett, 1923-ban szülővárosa Komárom választotta meg díszpolgárának, mint az egyesített Esztergom-Komárom megyei törvényhatóság bizottsági tagját. Igazgató-sági tagja a Gyáriparosok Országos Szövetségének, igazgatótanácsosa az Országos Iparegyesületnek, választmányi tagja a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, elnöke a Cementgyárak és Mészégetők Országos Egyesületének s ezenkívül is egy egész sereg bányatársulatnak igazgató-sági tagja.

Ha ezt a csupa energia, csupa lendület, nagyvonalú, céltudatos és hidegen számító közgazdasági faktort, mint embert igazán meg akarjuk ismerni, akkor nem a Magyar Általános Köszénbánya alelnöki iroasztala mellett és nem a felsőház padsoraiban kell őt felkeresnünk, hanem szívéhez nőtt második otthonában, a zsidó fiúarvaházban. Jellemző és nem véletlen, hogy Vida Jenő a zsidó szociális munkatereletről éppen az apátlan, anyátlan kisfiúk istápolását és testnevelését tűzte ki feladatául. Ő, aki rokonság, protekcio, összeköttetés és öröklött vagyon nélkül, kemény küzdelmek árán érkezett el karrierje csúcára, ahonnan meglepéssel tekinthet vissza elért eredményeire, a kis árva fiúkat igazi apai szeretettel indítja el az élet útjain s ha egyedül az ő jóindulatán és áldozatkészségén múlna, úgy a zsidó fiúarvaház minden kis gyámoltjából egy-egy Vida Jenő fejlődne.

A magyar zsidóság azzal a megnyugtató és kiengesztelő örömmel regisztrálja Vida Jenő kitüntetését, hogy ez a kitüntetés olyan férfit ért, aki önmagában egyesíti a legszebb zsidó tulajdonságokat: a szívós szorgalmat, kitartást, tehetséget, puritán-ságot és a melegen érző zsidó szívet s így azt érezzük, hogy az ő mellére tűzött érdemkereszt egyúttal kitüntetése az igazi zsidó erényeknek is.

A Szegedi Izr. Hitközség 1934. évi jelentése

A Szegedi Izr. Hitközség fennállásának 150 éves fordulóját ünnepelte. Százötven éve áll ez a gerinces, virágzó hitközség, mely mindenkor egyik erőssége a magyar zsidóságnak. Ennek a százötven esztendőnek felét a szegedi zsidó közösségben két nagy zsidó pap, Lőw Lipót és Lőw Imánuel, apa és fia dominálja szellemileg. Világi részen pedig ugyancsak két kimagaslóan nagy vezére volt a szegedi zsidó közösségnek az elmúlt százötven év alatt, az egyik várhelyi dr. Rósa Izsó, aki az első kongresszus idejében teremtette meg a szegedi zsidó hitközség modern szervezetének alapjait s közel négy évtizedig vezette községét közmegelegedésre, a másik pedig a méltó utód dr. Biedl Samu, akinek neve és egyénisége szinte összeforrott a szegedi zsidó hitközség utóbbi évtizedeinek történetével. A hitközség 1934. évi jelentése méltó módon emlékezik meg a nagy vezető férfiokról.

Rövid, de velős összefoglalásban körvonalazza a jelentés további része a nemrég lezajlott országos kongresszus munkáját, melynek során mély hálával és elismeréssel adózik Stern Samu országos elnöknek, aki nem aprózkodott el hivatalának kisebb-nagyobb ügyei között, hanem éles szemmel látta meg a magyar zsidóság hanyatlásának egyik főokát: a szervezetlenséget és az egyéniségében levő törhetetlen eréllyel hozza látott a szervezet megalkotásához. Elismeréssel emlékezik meg a kongresszussal kapcsolatban a jelentés dr. Munkácsi Ernő jogász munkájáról is.

Ugyancsak a jelentésből tudjuk meg, hogy dr. Lőw Imánuel felsőházi tag, Szeged világhírű főrabijja 1874 szukoth ünnepén tartotta első prédikációját a szegedi templomban és a hatvan éves évfordulót, a szerénységéről ismert főrabij, Isten házában ünnepelte meg.

Megemlékezik a jelentés az év halottjairól, közöttük Wimmer Fülöpről, aki

Legolcsóbb

Ciánózás garanciával
Telefon: 34-7-99.
Kónya József és Jankura V. M.
VIII., Gólya-utca 43. szám.

jótevő és hűséges fia volt a hitközségnek. A községkerület működéséről való beszámolás után, a különböző ügyosztályok működésének jelentésével foglalkozik a jelentés. A jelentés rövid beszámolójából is látjuk, azt a következetes munkát, melyet a szegedi hitközség a kultuszügyek és a népoktatás terén változatlan lendülettel folytat és azt a különös gondot, amellyel a Talmud-tórai tanfolyamok megszervezését és az elemi, közép- és középfokú, valamint tanonciskolákban való hitoktatást a legnagyobb gonddal szorgalmazza. Szegeden a különböző iskolákban 559 zsidó tanuló részesült vallásoktatásban, mégpedig nemcsak magában Szeged városában, hanem a környéken is. A kulturügyek terén kiemelhetjük, hogy az ifjúsági könyvtár könyvtárolmányát az elmúlt és folyamán is gyarapították s hogy az önképzőkörök igen üdvös irányban fejlődtek, mert az ifjúság egyre több figyelemmel és érdeklődéssel fordul a zsidó témák felé. Önképzőkörök, kulturdelutának és színelőadások igyekeztek ezt a kedvező irányú fejlődést minél inkább elősegíteni. Dacára a rossz gazdasági viszonyoknak, Szeged az elmúlt évben is eleget tett jótékonyági kötelezettségeinek. A télen meleg ruhát adott a gyermekeknek, tüzelőanyagot a rászorulóknak, lehetővé tette a szegény gyermekek pályára nevelő kiképzését, tanítási költségek fedezését, vizsgadíjak fizetését, szegény leányok kiházasítását, szegénysorsúak ingyenes eltemetését, de sok esetben adott lakbérsegélyt és élelmezési segélyt is. Ezt a nemes munkát a hitközség a Szentegylettel és a Nőegylettel együttesen látta el. A hitközség az elmúlt évben 14,193.98 P-t fordított jótékony célra. Noha az általános gazdasági viszonyok súlyát sajnos Szeged zsidósága is erősen megérzi, a költségvetés azonban mégis gondoskodni tudott minden szükséges kiadás fedezéséről s amellet az 1934 évi elszámolás mindössze 4363.62 P minimális kezelési hiányt mutat ki.

Az a tény, hogy kedvezőtlen viszonyok dacára ilyen minimális deficitel zárult a szegedi hitközség 1934 évi költségekre, az elsősorban dr. Biedl Samu, a szegediek egyszerű elnökének és Gross Marcell, a kiváló pénzügyi előjáró érdeme.

Vigasztaló és minden elismerésre méltó képét adja az 1934. évi jelentés a szegedi hitközség és a szegedi zsidóság egy évi munkájának. A negyven nyomtatott oldalt kitevő jelentésnek mindössze három sora van, amely az olvasót elkomoríthatja. Ez a három

sor pedig arról számol be, hogy Szegeden 1934-ben 26 gyermek született, 90 ember halt meg, 6-an tértek át a zsidó vallásra és 13-an keresztelkedtek ki. A szaporodás-vesztesség arány tehát óriási negatívum, mert 103 főnyi veszteséggel szemben mindössze 32 főnyi a szaporodás. Ez azonban sajnos nem elszigetelt szegedi jelenség, ez országos, sőt világszerte is.

Illetéktelen kritika az Országos Gyűlésről

A zsidó közélet csendes és békés hangulatát kellemetlenül zavarta meg a budai hitközség elnökének, a hitközség legutóbbi közgyűlésén elhangzott beszéde. Dr. Kriszthaber Adolf elnöki jelentésében ugyanis olyan hangon kritizálta a közelmúltban lefolyt Országos Gyűlést, hogy bírálatával általános megütközést váltott ki.

Az Országos Gyűlés annyira a nagy nyilvánosság előtt folyt le, az ülések oly méltóságteljesek voltak, hogy az ülésen uralkodó komoly egyetértés, nyugalom és méltóság a hallgatóság legszélesebb köreiben általános elismerést válthatott csak ki.

Annál kínosabb, hogy a budai hitközség elnöke éppen az Országos Gyűlést választotta ki elfogult bírálat tárgyává, amelyben Stern Samu elnököt csak úgy, mint az ülésen résztvevő képviselők egyetemességét is irányatosan állította be.

Hogy dr. Kriszthaber Adolfnak saját felfogása szerint elintézetlen ügye van a Pesti Izr. Hitközséggel, illetve annak elnökével, Stern Samuval, hogy dr. Kriszthaber Adolf, mint a budai hitközség elnöke úgy érzi, hogy a budai hitközség „autonómiajárt” folytatott egyéni és pártakciójában előbb-utóbb kénytelen lesz alulmaradni az más kérdés, amely semmiesetre sem jogosítja fel dr. Kriszthaber Adolfot arra, hogy a Pesti Izr. Hitközség elnökével szemben érzett elfogultságát az Országos Iroda, illetve a kongresszus kiváló elnökével és a kongresszus kifogástalan munkásságával szembeni illetéktelen és helyt nem álló kritikában élje ki. A széles körökben visszatetszést keltő nyilatkozattal Stern Samu elnök külföldön való tartózkodása miatt nem foglalkozhatott eddig, de hiszszük, hogy a budai elnök meg gondolatlan és felelőtlen kritikája nem fog megfelelő válasz nélkül maradni.

„Wiener Jüdisches Familienblatt“
pártonkivüli havi folyóirat - Megjelent havonta egyszer, 44 gazdagon illusztrált oldal n
Előfizetési díj 1 hónapra P 1:0
Előfizetni lehet Centrál Országos Hírlap és Könyvterjesztő Vállalatnál, Budapest, VI., Nagy ez-utca 68

Milotay főszerkesztő ur

Irta: Sós Endre

Húsvét vasárnapján és hétfőjén szörnyű földrengés volt Formóza szigetén. Ha Milotay István főszerkesztő ur ebben az időben nem tartózkodott volna véletlenül külföldön, akkor ilyesfélét olvashattunk volna az „Uj Magyarország” szerdai számában.

„A zsidók borzalmas földrengéseket csináltak Japánban. A zsidó destrukció elpusztította Formóza szigetét. Húsvét vasárnapján reggeltől-estig tartott a pajoszepek romboló munkája. Húsvét hétfőjén azután újabb földrengéseket műveltek Cion Vénéi, akik expressz-repülőgépeken érkeztek Formóza szigetére a párisi zsidó temetőből, ahol szokásos öjfél-i összesküvéseiket tartják.”

Nem vagyok Karinthy Frigyes és így nem tudom „utánozni” a különben kitűnő stílussal megírt Milotay-cikkeket!

De, azt hiszem, ezzel a pár sorral is érzékeltetni tudom a Milotay-cikkek lényegét!

Az Uj Magyarország főszerkesztője tudniillik arról nevezetes, hogy szeret zsidót reggelizni, zsidót ebédelni, és zsidót vacsorázni. Hogy mit fogyaszt tízórára és mit fogyaszt délutáni uzsonnára, arról fogalmam sincs. De nem csodálkozom, ha azt hallanám, hogy tízórára és délutáni uzsonnára is zsidót fogyaszt.

Milotay főszerkesztő ur talán nem is tudná megokolni, hogy miért vezet minden útja a zsidók felé és miért teli meg kedvenceit épen bennük?

Milotay főszerkesztő ur zsidó-komplexumát alighanem Freud professzor, vagy tanítványai oldhatnák meg!

De az Uj Magyarország antiszemita cikkírója sohasem fog elmenni egy analitikushoz. Hiszen egyfelől: valószínűleg nem is óhajt megszabadulni a zsidó-komplexumától, amellyel egészen jól érzé magát; másfelől: a pszichoanalízist olyan zsidó tudománynak tekinti, amelyre sohasem bízná rá magát.

Igy tehát le kell mondanunk arról, hogy Milotay főszerkesztő ur valaha is megváltozzék. És bele kell törődnünk abba, hogy Milotay főszerkesztő urnak, amíg él, mi leszünk a „kedvencei”.

Hol én, hol te, hol ő.
Sohasem lehet tudni, hogy melyikünk kerül sorra.

Nemrégiben, például, egy zsidó századost választott ki Milotay — cikktemájával.

Egy zsidó századost, aki terézvárosi bennszülött létére Bajcsyra merészelt

magyarosítani a nevét. Igen, Bajcsyra y-nal.

Ez a zsidó százados végigjárta az összes harctereket. Megszerezte az összes kitüntetések. Kapott arany vitézségi érmet. Kapott vaskoronarendet. Ha nem lenne zsidó, már régen vitéz lenne. A belügyminiszter éppen ezért adta neki az y-os nevet, hogy kiemelje ezzel a többi névmagyarosított kérésorából. És kárpótolja valamiképpen az elmaradt vitézi címért.

Ezt a zsidó századost Milotay ur egyszerűen Kurzungdut századosnak nevezte egyik cikkében. Szabadon haragja után. Tekintet nélkül a százados frontszolgálatára és kitüntetéseire.

Igy is jól van! Tudomásul vesszük, hogy Milotay főszerkesztő urnak minden zsidó egyforma! Beletörődünk abba, hogy ő előtte zsidónak lem lehet érdeme!

De, ha beletörődünk is ebbe, akkor sem fog sikerülni Milotay főszerkesztő urnak az a törekvése, hogy a magyar-zsidóság megtanorodjék nemzeti érzésében és kötelességteljesítésében.

Milotay és társai gúnyolhatják, lebecsülhetik a zsidó katonákat, de ezek a zsidó katonák, ha egyszer újból sor kerül arra, hogy a haza fegyverbe hívja őket, zokszó nélkül állnak majd be a sorba.

Mert — ahogy Dési Géza egy alkalommal szépen kifejtette — mi nem vagyunk ebben az országban rossz eselődök, akik rögtön elárulják a gazdájukat, ha az kicsit gorombábban szól rájuk.

Mi, magyar-zsidók, emlékezünk arra, hogy voltak idők, amikor nem grasszáltak a magyar közéletben Milotay Istvánok és voltak idők, amikor ez a haza megbe-

csülte, egyenjogúnak tekintette ama fiatalokat is, akik a zsinagógákban imádkoztak az Egek Urához a mindennapi kenyerükért.

A Milotay Istvánok kora csak átmenet a nemzet életében. A Trianonban meg-

csönkített ország lázának egyik tünete az az antiszemita hullám, amelyet az Uj Magyarország hullámgepei szeretnének erősebbé tenni.

Nemcsak a magyar-zsidóság, hanem a magyar nemzet szebb jövője is azt kívánja, hogy ez ne sikerüljön és kezdődjék meg végre ebben az országban a gyűlölet likvidálása.

Hogy is mondta gróf Apponyi Albert? „Elvész az az ország, amely a gyűlölet ingoványára akarja építeni a jövőjét.”

Vida Jenőről

Irta: Fürst György, a fiúarvahami templomelőjáróság elnöke

Vida Jenőt joggal nevezhetjük a magyar Rathenaunak. A két közzgazdász között rendkívül nagy a hasonlatosság. Mindketten nagy felkészültséggel léptek az aktív közzgazdászai életbe s mindketten elsősorban arra törekedtek, hogy működésükkel a nemzeti vagyont gyarapítsák.

De ezen a helyen én még sem a közzgazdász vezérfejről akarok megemlíteni, amikor Vida Jenőről beszélök, hanem arról a Vida Jenőről akarok be-

szélni, akit legjobban ismerök és aki a legközelebb áll a szívemhez: Vida Jenőről, a Fiúarvaház atyjáról.

Mert nem túlzás, ha azt mondom, hogy Vida Jenő nem elnöke, hanem atyja a zsidó fiúarvahnak, a Fiúarvaház minden egyes kis lakójának, akikkel szemben ő már régesrégén kegyelmes volt, azelőtt, mielőtt a kormányzó ur öfömlétsége kegyesen azzá avatta volna.

Látni kell Vida Jenőt, amikor kis gyámoltjai között van. Milyen figyelő, mi-

Ilyen szeretettel kritizáló szemmel kíséri figyelemmel a gyermekek fejlődését, tanulmányaik előrehaladását, jellemük formálódását. Nemcsak arra van gondja, hogy a fiúvárához kis gyámoltjainak anyagilag teremtesse elő a mindennapi élet és neveltetés eszközeit, de mint az igazi jó atya arra is gondot fordít, hogy az ő nagyszámú családja, az ő szívéhez közelálló gyermekek, a kis árvák lelkiileg se szenvedjenek hiányt s mindig érez-

hessék a gyöngéd és szeretetteljes gondoskodást.

S emellett Vida Jenő egyénisége, pályája, jelleme követendő, ragyogó példát állít a Fiúvárához 150 főnyi gyermekse-rege elé, amely ragaszkodó szeretettel és bámulattal tekintti őt mintaképnek.

Mi, akik Vida Jenő szűkebb vezérkara vagyunk, tanui lehetünk annak, hogy amikor bennünket már elfog a csüggedés intézményünk jövője miatt, akkor megje-

lenik közöttünk mosolygó arcával az árvák atya és jó zsidó szívének kegyelmével egyszerűben eloszlat minden gondot és minden aggodalmat.

Elnökünk, vezérünk Vida Jenő kitüntetése mindannyiunk öröme és büszkesége és ebben az örömlünettől azzal a boldog tudattal veszünk részt, hogy Vida Jenő mögött a jószág, emberszeretet és igazi zsidó jótékonyosság valóban „kegyelmes” munkájában veszünk részt.

Lord Milner: Ahogy én a zsidókérdést látom...

Lord Milner az angol felsőház volt alelnöke, jelenleg Belfast lordmajorja, aki jelenleg Bécsben tartózkodik, a következő érdekes nyilatkozatát adta Dr. W. bécsi újságról:

Nálunk, Angliában a zsidókérdés nem játszik olyan jelentős szerepet mint máshol, általában nagyon keveset foglalkoznak ezzel a kérdéssel s így minden olyan megnyilatkozásnak, mely a zsidók lényéről világos képet akar nyújtani, le kell mondania minden bizonyítatlan előítéléről.

Mikor a kereszténység politikai hatalommá lett, a zsidóknak sokfajta szenvedésben lett részük, mert a befogadó országok különböző törvényeket hoztak, amelyek a legtöbb foglalkozási ágból kizárták őket. Megtiltották számukra az állami iskolák látogatását s a társadalmi és szellemi életen kívül állottak. Az ellenzék, helyesebben a zsidóellenesek gyakran felhánytorgták, hogy a zsidók tisztességtelen eszközökkel, pénzkölcsönökkel stb. dolgoznak, de éppen ezek a törvények voltak azok, amelyek a zsidó népet a piszkos és kelemetlen foglalkozásokra szorították és ezáltal lenézésnek és bizalmatlanságnak tették ki.

A világ egyetlen fajtája sem tökéletes és én megállapíthatnám, hogy minden bűnöző zsidóra legalább két bűnöző nemzsidó esik a népek statisztikájában.

A zsidók ma méltatlan áldozatai gazdasági, társadalmi és politikai száműzetésnek.

A civilizáció bűne a zsidókkal szemben igen nagy, s emellett megjegyzésre méltó tény, hogy zsidómentes nemzetek rendszerint alárendeltebb nivóra csúsznak le.

Spanyolország felismerte ezt a tényt és én állítom, ha Európa kiűzné a zsidókat, nagyon megbánná ezt. Sajátosságuk, szokásaik különössége dacára a zsidók nagyon hasznos elemi hazájuknak. Vezetőszerepet töltenek be a kereskedelemben és minden állam csak a kereskedelmén keresztül tud boldogulni.

Bűnügyi statisztikák azt bizonyítják, hogy a zsidók általában inkább alárendelik magukat a törvényeknek, mint keresztény pogártársaik s ilyen módon jó példát adnak. Az alkoholellesések számára figyelemreméltó tény az, hogy a zabolátlan alkoholfogyasztás ritkábban fordul elő a zsidóknál. A zsidóság legmagasabb típusa kultúrát, intelligens és nagy tisztességgel viseltetik az emberi értékekkel szemben.

Vannak, akik azt hiszik, hogy a zsidók uralni akarják a világot. Legfőbb ideje, hogy ezeket tévhitűkből kiábrándítsuk. Hogy az ellenkezőjét bizonyítsam be, szeretnék az én országomból példát szolgáltatni. A House of Commons-ban csak tizenkét zsidó tag van, közülük az egyik a közlekedésügyi miniszter és utaink és uccáink biztonsága érdekében nagyon sok áldásos rendelkezést vezetett be.

A zsidóknak a nagy angol bankoknál nincs vezetőszerük, sőt hogy tovább menjek: J. P. Morgan et Co., a világ egyik legnagyobb pénztárosa egyáltalán nem alkalmaz zsidót.

A vezető vegyi-ipart zsidók alapították és fejlesztették ki, de gyakorlatilag nemzsidók vezetik és részvényeiknek csak egy viszonylagosan kis része van zsidókézen.

A zsidókat sokszorosan szemrehányásos és a túljelenségek miatt. Ezzel a váddal szemben meg kell jegyeznünk, hogy már csak azért sem lehetséges ez, mert a zsidók

melegen ápolják a családi életet és ez a tulajdonságuk kell, hogy megnyerje nekik a szíveiket.

Hiszen végre is zsidóknak köszönhetjük, hogy a nyugati civilizáció bázisa a család és azzal a kísérletével, hogy a családi életet megbolygassa és lerombolja a bolsevizmus a zsidó tanoknak egy mélyen megokolt pontját s a zsidóságnak az emberiség számára adott egyik legszebb adományát sérti meg.

Feltűnő egyébként, hogy a zsidók milyen kevés részt vesznek a fegyvergyártásban. A zsidók tényleg mindig békét hirdetnek és ahol csak lehet elveikhez méltóan cselekednek is.

Szeretném még itt megjegyezni, hogy hat német zsidó Nobel-díjas van. A zsidók évezredek óta Európának adták legjobb képességeiket és nagyon keveset kaptak érte. Amerre csak néznek mást sem látnak, mint ellenséges tekinteteket, megátkozzák, kigúnyolják, megsértik, gyilkolják és üldözik őket.

Ritkán találnak barátságos atmoszférát, ami annál meglepőbb, mert világos, hogy mily sokkal tartozik nekik Európa és mennyit adtak az emberiségnek.

Igen nagyszámú zsidó azon a nyelven kívül, amelyet hazájában beszélnek, más nyelven nem is tud.

El kell határozunk magunkat, hogy zsidókkal szemben csak azzal a türelemmel és olyan lelkiállapotban beszéljünk, amelyet az egész világ „gentlemanlike”-nek ismer. Végül szeretném még a kiváló angol írónak, John Galsworthy-nak szavával befejezni: „A zsidók nehezen dolgoznak, meggondolták és mindezzel megtalálhatók. Nem lehet ki-fogás ellenük, mert ügyesek.”

A bizakodás jegyében

Irta: SASS IRÉN

Ritkán kísért még annyi izgalom, annyi bizonytalan találgatás és aggodalom választást, mint a legutóbbi országgyűlési választásokon. Nyomasztóbb közhangulatban kevésszer várta még a magyar közvélemény az új országgyűlés bemutatkozását, mint napjainkban. S végül ünnepélyesebben, lelkesebben és egyhangúbb helyesléssel kevésszer találkozott még bemutatkozó kormányprogram annál, amilyen egyértelmű és zavartalan egyhangúsággal a magyar közvélemény az államfő útmutató beszédét fogadta.

Különösen a magyar zsidóság volt nyugtalan és tájékozatlan az elmúlt hetekben. A váratlan gyorsasággal felosztalt parlament, a minden oldalról felzárt nyilatkozatok, a választást megelőző kortesbeszédnek olyan zürzavaros helyzetet teremtettek, amelyben senki tudott eligazodni. Új stílus, új vonalvezetés, reformok, világméretű alapon álló új politika s még egy egész sereg más, lényegében keveset eláruló jelszó röpködött a levegőben s ezeknek az önmagukban keveset jelentő jelszavaknak kellemtelen és gyanús kísérletet adott egy-egy szélsőjobboldali sajtóorgánium írásbeli vagy politikai szóbeli megnyilatkozása. S azonfelül főlós számmal akadtak olyanok, akik szívesen hitették el a tájékozatlan és szorongó közvéleménnyel, hogy a jelszavak mögött sejtetett új politika Németország felé kacsingató, az 1920-as évek szellemét idéző, türelmetlen és elvakult kormánypolitika lesz.

Ebben a zürzavarban, ebben a részben akaratlan, részben szándékolt kiismerhetetlen közéleti homályban azután erős rektorforrányval villant fel az államfő parlament megnyitó beszéde. Ez a nemes, higgadt, megfontolt, szükszavúságában is sokatmondó katonás és államférfiúi határozottsággal ösvényt vágó beszéd az ország határain kívül és belül kell, hogy kigyujtsa a szívekben egy jobb jövőre reményességét. Az alkotmányosságunk, az őszinte békevágyunk, a becsületes építeni akarásunk gyönyörű megnyilatkozása volt Horthy Miklós kormányzó beszéde. Bázis, amelyen valóban

találkozhat árnyalat, vallás, társadalmi és vagyoni különbség nélkül az egész nemzet. Program, amelyet mindenki magáévá tehet és kell, hogy tegyen, aki Magyarországot dolgozni akar. De program ez a kormányzó beszéd kifelé, az ország határain túlra is, ahol meg kell hallani a magyar államfő szavain keresztül Európára minden nemzetnek a nemzeti élniakarás, az európai szellem, az ezeréves alkotmány és a legnemesebb hagyományokon nevelődött igazi demokrácia őszinte erőfeszítéseit.

Nem lehet elfelejteni, hogy abban a pillanatban, amikor az országgyűlés megnyitását a kormányzó az egész világ közvéleménye előtt leszógezte magát az alkotmányosság, a demokrácia és szabadság gondolata mellett, amikor Horthy Miklós emelt hangon jelentette ki befelé és kifelé egyaránt adresszával, hogy: „A vallás lehet legkevésbé elválasztó a magyar és magyar között s bünt követ el a nemzet ellen az, aki a hit szent eszméjével igyekszik társadalmi vagy politikai viszályt keltetni”, — akkor Európa több pontján recessgett és ropogott az alkotmányosság épülete, két-három egyéb pontján elsöpörték nyomtalanul a helyéről a konstitucionális demokrácia és szabadság eszméjének gyökerét is s volt és van olyan nagy európai nemzet, amely politikájának tengelyébe éppen a hit szent eszméjével szított társadalmi és politikai viszályt állította, mint irányadó és egyedül népboldogító politikai vonalvezetés.

A magyar zsidóságnak sem pro, sem kontra nincs hozzátennivalója a kormányzó beszédhez, aminthogy sohasem volt a magyar zsidóságnak különvéleménye ott és akkor, amikor a nemzet egyeteme mozdult meg egyetemes nemzet cél érdekében. És amikor a nagy és egyetemes munkában a zsidóságot is dolgozni engedték.

A véletlen hozta magával, de mi mégis szimbólumot látunk benne, hogy az annyi feleslegzött várakozással várt új országgyűlésnek zsidó ember volt a korelnöke és éppen az a Sándor Pál, aki hosszú évtizedes közéleti pályája alatt mindig legbágyzóbban testesítette meg a törhetetlen és lángoló magyar hazafiság és megingathatatlan zsidó hitűség ideálját.

Az új parlament munkájának kezdetén úgy véljük, hogy a magyar zsidóság azokkal a szavakkal fejezheti ki leg-

őszintebben az új országgyűléssel szemben érzett érzelmeit, amelyeket Sándor Pál korelnöki megnyitójában mondott: „Isten áldása legyen az országgyűlés munkáján.”

Dr. Zahler Emil tiz éve elöljáró

Dr. Zahler Emil, a IX. templomkörzet örökös díszelnöke, a Pesti Izr. Hitközség kiváló jótékonyági elöljárója idén tölti be elöljárói működésének tizedik évét.

Negyven év óta áll a pesti zsidóság szolgálatában dr. Zahler Emil, ez a fáradhatatlan lelkesedésű és kiválóan agilis közéleti férfiú és ebből a negyven évből tetemes részt a pesti nagy hitközségnek áldozott, mint a képviselőtestület, illetve választmány tagja.

Külön fejezetet érdemel ebben a negyven évből az a páratlan agilitásban eltöltött hosszú idő, amely alatt sikerült dr. Zahler Emilnek a IX. körzetet a pesti zsidóság egyik legaktívabb, legvirágzóbb körzetévé emelni. Körzete hálása is fogadta dr. Zahler Emil kitünő munkásságát s azzal hálálta meg, hogy midőn elnöki méltóságáról leköszönt, örökös díszelnökévé választotta meg.

A IX. körzet elnöki méltóságáról azért köszönt le Zahler Emil, hogy szívvel-lelkel a pesti izr. hitközség jótékonyági ügyeinek szentelhesse magát s az alatt a tíz év alatt, amióta ő áll a jótékonyági ügyek élén, a legnehezebb időkben is mindig nagy szociális érzéssel, szeretettel és gyöngédséggel igyekezett a nyomort és a szenvedést enyhíteni.

Elöljárói működésének tizedik évfordulóján ama reményünknek adunk kifejezést, hogy Zahler Emil, ez az aktív, lelkes és kiváló vezérferfiú újabb évtizedekig fog még kiváló szolgálatokat teljesíteni hittestvérei érdekében a Pesti Izr. Hitközség jótékonyági ügyeinek élén.

Maimonides ünnepély. Az V. körzeti ifjúsági csoport rendezte meg az V. ker. Csáky utcai templom f. hó 18-án tartott Maimonides emlékünnepélyét. *Fenakel* Lajos „Ma Tanvu”-ja után dr. Hoffer Ármán főrabbi tartotta meg a Maimonides emlékbeszédet, majd dr. Weisz Sámuel főrabbi beszélt Maimonij filozófiájáról. A rendkívül tartalmas előadások mély benyomást tettek a templomot zsúfolásig megtöltött hívekre.

Pénzszekrények

Tüzmentes okmányszekrények, befalazható szekrények használtak és újjak olcsó áron.

Budapesti Pénzszekrény Gyár
III., Timár-utca 24. Tel.: 62-3-75

SIÓFOKON

FRÄNKEL orthodox kóser penzló és éttermei ezidei szezonra ismét megnyílik Battyhányi-u. 16. sz. alatt. - Előzetes érdeklődés a budapesti étteremben Károly király ut 3/a.

Tel.: 372-57 és 345-02

Herzl Tivadar hetvenötödik születésnapjára (Ijjar 10)

Irta: Dr. GOLDHAMMER LEÓ (Wien)

Herzl Tivadarról már annyit írtak, hogy — visszájára fordítva egy klaszikus mondást — még mindaz hátra van, amit el kellene róla mondani.

Mert a kísérlet, hogy a *Herzl* nevű fenomént megmagyarazzuk, mindig azzal volt összekötve, hogy megjelenését valamely történelmi fejlődésbe kapcsoljuk bele. Fáradságos szorgalommal összegyűjtötték mindazt, amit a cionizmus ugynevezett előfutárai a zsidóknak Erec Izraelbe leendő visszahonosítása érdekében terveztek. Az álmesziásoktól a kattovitz konferenciáig és az odesszai bizottságig mindent, ami ebben a tekintetben történt úgy tekintettek, mint ami Herzl számára készítette elő a talajt. Így van ez már mindig az emberi élet jelenségei körül, szeretünk analog következtetéseket levonni. Csakhogy ez itt éppenséggel nincs helyén, mert Herzlnek nincs analónja és nem is lesz soha. Előtte senki ki nem mondta a nagy szót: — „Ha akarjátok, akkor nem mese” — azt a szót, amelyben a Herzl-féle koncepció teljesen új mivolta domborodott ki. Mindaz, amit a precionizmus bármely alakban kimondott és ami némiképp tette sűrűsödött, abból a szubjektív kívánságból indult ki, mely a zsidó nép történetében és sorsában mintegy a föld alatt élte ki magát. Herzl volt az első, akinek kétezer esztendő óta egészen másvalami sikerült, tudniillik, hogy ezt a kívánságot, ezt az óhajt egységes akarattá formálja. Ebben rejlik Herzl megjelenésének teljes újszerűsége. Minden akarat megelőző gondolkodást nélkülözve, hogy mindenekelőtt tisztában legyünk a körülményekkel, amelyekből valamely állapot kifejlődött, hogy felismerjük az adottságokat és tisztán lássuk az irányt, amely felé a továbbfejlődés haladni fog és amelyhez kell, hogy akarjunk hozzá igazodni. Herzl Tivadar volt ez a tisztánlátó, népének alapos ismerője, ezért volt ő a zsidó nép akaratának élő megtestesítője.

Mert előtte soha meg nem kísérelték, hogy ilyen komplikált népproblémát formális politikai megoldásig vigyenek. Herzl olyan dissziált tömeget látott maga előtt, amelyet történelmivé lett kisebbségi helyzeténél fogva, már nem is lehetett népnek nevezni. Megpróbálkozott hát vele, hogy erre a tömegre rákényszerítse az akaratot,

hogy néppé váljék. Ennek a célnak mozgatója a zsidóság nyomorúságos helyzete volt, vagyis a zsidó tömegek abnormális gazdasági és szociális tagozódása, amit még érezhetőbbé tett a felismerés, hogy ezen változtatni teljesíggel lehetetlen mindaddig, míg a zsidóság kisebbségi helyzetben marad. Herzl tehát azt tűzte ki magának feladatul, hogy ezt a mindenképpen dissziált tömeget egységes mozgásba hozza, amelynek irányt adott azzal, hogy rámutatott a talajra, amelyhez mindenkinek az egyes generációkon túl is hozzá kell kapcsolódnia, azután azzal, hogy rámutatott Erec Izraelre, a történelmi földre, amelyet hagyományosan is sajátjának kell, hogy érezzen.

Ez a koncepció, amelyre Zangwill azt mondta, hogy „adjátok oda a földnélkül való népnek a nép nélkül való földet”, hatalmas koncepció volt. És nemcsak hogy azóta sem tűnt el a zsidó életből, de nélküle már el sem lehet képzelni a zsidó életet.

Ezt a szót: „cionizmus”, nem Herzl teremtette de az ő jelzője „politikai”, ennek a mozgalomnak egyedül lehetséges jelzője. Mi a politika? A népi, vagy az állami akaratnak egy bizonyos cél felé való beállítása, nem korlátolt időtartamra, hanem addig, amíg a megkívánt célt el nem éri. Herzl volt az, aki kifejezést adott annak a gondolatnak, hogy: „mozgalmunk csak célunk elérésével fog végetérni és addig mindig lesznek cionisták.” Herzl igazi államférfi volt s benne megdöbbentő csoda, hogy oly népből sarjadt ki, mely kétezer éves szenvedéseinek hatása következtében mintegy elveszítette arra való képességét hogy nemzedékeket tud élő eszméket termeljen. Ez magyarázza meg a nagy nehézségeket, amelyekkel Herzl eszméi megvalósítását illetően találkozott, de magyarázza azt a gyorsaságot is, amellyel az ő elgondolása szerint való megvalósítás előre haladt.

Politikai eszméjének a maga elgondolt, tisztán formai módon való megoldása, lehetetlen volt. Ennek oka az volt, hogy a Herzl által megálmodott tömegmozgalom még nem volt meg. Mert a dissziált, külső és belső viszonyok hatása alatt szétmorzsoltsolt néptömeg még messze volt attól, hogy elementáris erejű akaratnyilvánításra képes legyen, tehát előbb belé kellett azt oltani.

Mikor azután Herzl meghalt, úgy látszott, hogy nagy állampolitikai víziója sohasem fog valóra válni. De mi történt? Alig 15 esztendő alatt olyan

előfeltételeket teremtett a munka, amely Herzl teoretikus formuláját a mindennapi zsidó életre alkalmazta, hogy lényegesen közelebb hozta Herzl célját a megvalósuláshoz. Az 1917. évben történt Balfour-deklaráció mintegy kívülről elfogadta Herzl politikai koncepcióját, feltételezvé, hogy a zsidó nép fejlődő akarata elég erős lesz arra, hogy a tézist realizálja. De a deklaráció kezdeményezői csak azáltal jutottak ideig, hogy a maguk szemével látták a Palesztinában már teljesített munkát és annak hatását, hogy a cionista gondolatnak a mindennapi életbe való hozzákapcsolása milyen erővel hat vissza a kívülállókra.

A Balfour-deklaráció idejében Herzl szava: „ha akarjátok, nem mese”, jobban érvényesült, mint valaha. És az akkori kedvező politikai viszonyok között igazán csak akarnunk kellett volna és Herzl tömegmozgalmi álma megvalósult volna. És hogy ez nem történt meg, annak részint kivülről, részint bennünk lévő okai vannak. A kívül lévő ok a zsidó dissziáció megerősödése. Herzl koncepciója azon alakult, hogy Oroszországban, Lengyelországban és Romániában, ahol az összzsidóságnak több mint fele élt, többé-kevésbé homogén zsidó tömegek vannak. De a háborút követő évek, Kelet-európa szét-tördelése, az angol nagyhatalmi politika megváltozása, az arabspirációk megerősödése azóta nagyon meggyöngyítették a zsidóságnak anyagi és akarati erejét. Belső okai közé tartozik a cionizmus belső forrongása, az elaggott vezérek tehetetlensége, hogy kevés új emberük támadt, s hogy ilyenformán mindaz amit elértünk tulajdonképpen a régebbi, az első cionista gárdák munkájának eredménye, amely eddig még nem kapott elég, új erőtáplálást.

Ez az oka annak, amit talán a szervezetben beállott depresszióknak lehetne nevezni. De azért nincs okunk rezignálni. Amit Herzl hagyott reánk, az akarat élő erejét többé nem lehet feltartóztatni. Olyasmint teremtettünk Palesztinában, amit már nem lehet megsemmisíteni és még mennyit fogunk teremteni, ha tisztázódni fog a világpolitikai helyzet s ha a mostani generációt egészségesebb ifjúság fogja követni! Az olyan mozgalmakat, amelyek nemzedékek akaratát ébresztik fel, időként lehet lassabbá tenni, de megsemmisíteni nem lehet. A zsidóság minden új nemzedékének meg lesznek a maga cionistái és ebben rejlik Herzl eszméjének és jelentőségének példátlan nagyszerűsége.

Mosses Izrael viszontagságai a világtörténelemben

Irta: FÁBIÁN BÉLA országgyűlési képviselő

Rossz ruhájú szegény asszony sirja nálam a búját. A férjem, a gyermekeim, Istenem, hová menjünk, sehová sem tartozunk, rólunk senki sem gondoskodik, fölöttünk senki sem tartja áldólag a kezét, mindig csak menni, mindig toloncúton a három gyerek. Pataknak a könnyei, s szemeiben egy olyan fájdalom, melyet csak az érthet meg, aki az életben már maga is érezte a tehetetlenség kétségbeesését.

— Hogy hívják a férjét?
— Mosses Izrael — bólint hozzá s néz rám halálosan kétségbeesve — Mosses Izrael, mintha azt mondaná, úgy-e most már nem tetszik a bajunkon csodálkozni, hogy is lehetne élni ezzel a névvel a mai világban.

— S mit akarnak maguktól?
— Schub ...
— Milyen állampolgárok?
— Mik voltak?

— A férjem orosz volt, én magyar, a férjemet a világháború alatt elfogták. Magyarországra került, a háború után nem akart visszamenni, a bolsevik Oroszországba, itt maradt, dolgozott mint szobafestő, megismerkedtünk, elvett feleségül, három gyerekünk van, különben kiutasítottak.

— Mikor?
— 1926-ban.
— Hová utasították magukat, Oroszországba?
— Nem, oda nem lehetett, Csehszlovákia.

— Miért Csehszlovákia?
— Azt mi nem tudtuk, de a csehek se tudják. Nem akarnak minket befogadni, hogy nekik hozzánk semmi közünk s nekünk sincs hozzájuk semmi közünk. Kérdeztük, hová menjünk, azt mondták, hogy őket ez nem érdekli, s mikor erőszakoskodtunk, hogy mégis hova menjünk, azt mondták, ahonnan jöttünk, vissza Magyarországra.

Tályogos szemű kis alacsony ember Mosses Izrael, aki jelenleg a toloncház lakója. Az odesszai kormányzóságban született, Balta városában, ahol apja halálesetéről volt. Nem tetszett neki az apja mestersége, a festő és mázólo szakmát tanulta ki és 1912-ben bevonult öfélésgő II. Miklós cár 60. gyalogezredébe szolgálatára. 1914 szeptemberében az osztrák-magyar hadsereg fogságába

került. A pozsony megyei Boldogasszony községben, később Línzben, majd a vas megyei Jánosházán raboskodott. Azután kiadták munkára Schlesinger Rudolf fa-nagykereskedőhöz, ahol raktárkezelő volt, itt is maradt a háború után egészen 1923-ig. Oroszországba nem akart visszamenni, mert nem szimpatizált az új „rezsim”-mel. Magyar állampolgárságot nem folyamodott de ez neki, mint egyszerű embernek észbe sem jutott és erre őt senki sem figyelmeztette. Munkakönyvet váltott, eltartotta magát, másnak terhére nem volt és elhatároza, hogy megnősül.

— 1924-ben Felsőgallára mentem, ahol megismerkedtem feleségemmel és annak családjával. Feleségem budapesti születésű, édesatyja magyar állampolgár. Tatabányán azonnal munkába álltam, a budapesti Hantos festő és tapétázógyár ottani fiókja alkalmazott mint szakmunkást. Ahig két évig tartó boldogság után azonban a tatabányai rendőrkapitányság rájött arra, hogy idegen honos vagyok, letartóztatott és feleségemmel együtt — ebben az időben még nem volt gyermekem — erős rendőri fedezé mellett a budapesti toloncházba szállítottattam. Hiába könyörgtem, hogy engedjenek szabadon, én senkinek soha nem véstem, dolgoztam, eltartottam a feleségemet, büntetve nem voltam, a bolsevik Oroszországba visszamenni nem akarok. Ott már senkim sincs, rokoni szálat fűznek Magyarországhoz. Nem volt könyörület Szovjet-Oroszországgal diplomáciai viszonyban nem voltunk, útlevelet részemre szerezni nem tudtak, mint nem kívánatos idegent egyszerűen áttettek a határon a csehekhez. Azt a legjobb akaratral sem mondhatom, hogy a csehek nagyon örültek volna nekünk, sőt mindent elkövettek, hogy a magyar hatóságok azonnal visszavegyenek bennünket. Sajnos, azonban ez nem ment. A csehek

erre erős rendőri fedezettel felszállítottak bennünket Prágába, a szovjetkonzulátusra. Itt ért az igazi meglepetés. A konzulátus hallani sem akart arról, hogy orosz útlevelet adjon. Kijelentette, hogy Szovjetországnak nincsen szüksége volt cári katonákra. Menjünk vissza oda, ahonnan jöttünk. Ha olyan magyora orosz akartam volna maradni, akkor nem kellett volna várnom 1926-ig! — mondta a konzul.

— A cseh hatóságok kijelentették, hogy ők nem hajlandók bennünket ingyen utaztatni, követelték, hogy vasúti jegyeinket váltsuk meg. Összekuporgattott pénzünk már régen elfogyott, tehát jeggyűrűnket kellett eladnunk. Ismételtén erős rendőri fedezet mellett Prágából visszazállítottak a magyar határra és az éj leple alatt erőszakkal áttettek a magyar területre.

A magyar hatóságok természetesen azonnal őrizetbe vettek. Hét hónapig ismét lakója voltam a pesti toloncháznak. 1927 április 15-én szabadságot kaptam, majd ismételtén egy hónapra, végül Duka Ferenc dr. referens magához hivatott s kirhirdette a belügyminisztérium végzését, amely szerint szabadonbocsátottak. Sajnos, ezt a végzést írásban kézhez nem kaptam. Azóta Kispes-ten lakom, dolgozom, családomat eltartom.

— Egy héttel ezelőtt a Wesselényi-utca 73. sz. alatt lévő festő és mázólo ipartestületben volt találkozóm egy barátommal s az utcán várakoztam rá. Négy órakerék az utcán tartózkodókat, mint az ipartestületben lévő munkásokat erős rendőri kordon vette körül, s valamennyiünket bevittek a Hársfa-utcai rendőrkapitányságra.

— Tekintettel arra, hogy teljesen bűntelen előéletemet megállapították, a a rendőrfogalmazó szerint csupán formai okok miatt egy pengőre megbüntettek

**TUDOD MIT?
EGYÜNK**

Fruitti-1
STÜHMER GYÁRTMÁNY

„járdafoglalás címen” — ugyanis a járdán állottam, amikor elfogtak. Mint idegen állampolgárt, nem engedtek szabadon, hanem átvittek a toloncházba, hol öt napi elzárásra ítélték, mert 1927-ben engedély nélkül tértem vissza az országba és nem vettem figyelembe azt, hogy 1927-ben a csehek erőszakkal tették át a határon, miért már egyszer hét hónapig ülttem a toloncházban.

A toloncházban most utasítást várnak a belügyminisztériumból, hogy mit csináljanak Mosses Izraellel? Maradhat-e tovább is Magyarországon vagy nem maradhat? Ha nem maradhat itt, akkor mi legyen vele és három gyerekével, akik közül 9 éves a legidősebb és 10 hónapos a legfiatalabb. Megint átrakják őket a határon tolonc úton és elkerülnek valahová, amíg ismét visszaküldik őket ide.

Mégis szép dolog ez az egész világ. Mikor kisgyerekek voltunk, akkor arra tanítottak bennünket, hogy minden ember Isten képe van teremtve tehát Mosses Izrael is az Isten képe volna teremtve, csak miért hívják őt, szegényt Mosses Izraelnek?

A pécsi hitközség közgyűlése

A pécsi izr. hitközség képviselőtestülete ez évi ápr. hó 21-én tartotta rendes évi közgyűlését a tagok tömeges részvétele mellett dr.

Dr. Deutsch Zsigmond Országos Gyűlés korszakos eredményeiről. A részleteiben és behatóbb felolvasásra s az Országos Gyűlésen tett módosító javaslatok figyelembe vételével fog jóváhagyás végett a magyar kormányhoz felterjesztetni. Javasolja elnök, hogy

a közgyűlés **Stern Samu** az Iroda és az Országos Gyűlés elnökének az autonómia megalkotása körüli nagyvonalú munkájáért fejezze ki hálás köszönetét s igtassa elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvébe.

Felsorakoztatja a lefolyt év teljesítményeit s jelenti, hogy a hitélet emelése és behatóbb szolgálatára két új állás fog kreáltni s hamarosan betöltetni, és pedig egy rabbi képzéssel bíró hit-tanár és tiktár és egy kántorképzés-

sel bíró tanító. A közgyűlés elnök megnyitóját nagy tetszéssel fogadta. A napirendre áttérve, dr. **Greiner József** a kimerítő előjárásági jelentéssel számol be az év eseményeiről, a lefolytatott építkezésekről, a templomi lépcső-feljáratok célszerű átalakításáról, a hitközségi bérház, iskola külső és belső tartozásáról, üzlethelyiségek átalakításáról, melyek tetemes költséget igényeltek, ezek részben adományokból, részben a vonatkozó pénzügyminiszteri rendelet szerinti módon fogmak 4 évi turnusban a községi adókból 60% erejéig bonifikálni. **Roboz Miksa** iskolaszéki elnök az iskola helyzetéről tett kimerítő jelentést. A Napközi Otthonban 27 szegénysorsú gyermek délutáni felügyeletet talált, ebéd és uszonna élvezettel. A tanulók rendszeres orvosi felügyelet alatt állanak, szakorvos útján szem-, fogápolásban részesülnek és egyéb gyógytényezők állottak rendelkezésükre. **Weisz Gábor** tiktár személyi ügyekről referált, majd kegyeletes emlékezést tartott **Maimonides Mózes**, a Kordovában született nagy törvény kodifikátor, természet-tudós és orvosról, akit születése 800. évfordulója alkalmából a föld kerekén egyaránt ünnepelek. A hála és kegyelet megörökíti a hitközség évkönyvében a mult év folyamán elhunyt régi érdemes tagok: **Reinfeld Imre**, **Braun Ármin**, **János Engel Gyula**, **Markovits Dávid** nevét, valamint a felekezeti nagyjainak máneseit. Majd olvassa a számvizsgáló bizottság jelentését az 1934. évi zárszámadás vagyoni és alapítványi kimutatások felülvizsgálatáról, melyet a közgyűlés egyhangúlag vett tudomásul s a vezetőségnek a felmentvényt megadta.

Ünnepi istentisztelet a Dohány-utcai izraelita templomban

Az országgyűlés megnyitása alkalmából ünnepi istentisztelet volt kedden délelőtt 10 órakor a Dohány ucai templomban. Az ünnepségen megjelentek a polgármester képviseletében **Király Kálmán** tanácsnok, továbbá dr. **Zielinszky Tibor** kerületi előjáró-tanácsnok, a magyar királyi honvédség részéről vitéz **Mohár István** őrnagy, a csendőrség részéről **Berendy János** csendőrszázados, a főkapitány képviseletében **Gánthay János** rendőrfőtanácsos, eljöttek az országgyűlés izraelita vallású tagjai: **Dr. Buday-Goldberger Leó**, dr. **Glücksthal Samu**, dr. **Láng Lajos**, **Lőw Imánuel**, **Vézi József** és **Vida Jenő** felsőházi tagok, **Sándor Pál**, dr. **Fábián Béla**, dr. **Vázsonyi János** országgyűlési képviselők, testületileg jelent meg a Pesti Izr. Hitközség előjárósága: **Stern Samu** elnök, **Nagy Andor**, dr. **Rosenák Miksa**, dr. **Zahler Emil** előjárók, **Eppler Sándor** főtiktár, az Izraeliták Országos Irodája részéről **Szántó Jenő** alelnök, dr. **Bako-**

nyi László főtiktár, a Pesti Szentegylet részéről **Kramer Miksa** elnök, **Bánó Dezső** és **Lunczer Pál** előjárók, dr. **Endrei S. Henrik** igazgató-főtiktár, továbbá **sió-agárdi Zöld Márton** tábormok, **Bleier Mór** ezredes és **Darvas Nándor** alezredes, ott voltak a nögyletek és felekezeti intézmények vezetői, valamint a testvér-hitközségek képviselői.

Az ünnepi istentiszteletet, amelyen **Ábrahámsohn Manó** főként a teljes énekarral funkcionált, a **Hiszkegy-gyel** kezdődött, majd zsolztárára hangzott el s utána dr. **Hevesi Simon** vezető-főrabbi mondott magasszárnyalású szónoklatot:

— Egy új történelmi korszak küszöbén — úgymond, — egy eszme veti sugarát reánk. Ez az eszme a felelősség eszméje! Ez az eszme fejezi ki a Parlament, az országgyűlés fogalmának lényegét. Nem a felelőtlenség, a hatalomvágy, az önzés, az üdvös építésnek történelmi tényezője, hanem a felelősség tudata, az önzetlen és méltóságteljes honfiai hűség és alkotmányhűség, a közeleti kötelezettség-tudás, az összesség javának szolgálata és az erre irányuló szent hivatásérzet. Bibliánk évezredekén át hirdeti ezt a legtisztelietemléte, magas örök igazságot. A magyar nemzet lelkének is ez a legdicsebb fenkölt igazság felel meg, ezt bizonyítja ezredéves története és alkotmánytörténete.

Áldó imát mondott ezután a vezető főrabbi a hazáért, annak államfőjéért és vezetőiért, valamint az országgyűlés két házáért, megemlékezve a Ház korelnökéről, aki 75 év tiszta koszorújával a mai napon szimbolikus tolmácsa a magyar alkotmányosság történelmi szellemének, melyben a testvériség és a jogtisztelet lelke él. Szárnyaló imáját így fejezte be:

— Te hoztad föl a nemzetet Kárpát szent bérére és Általad nyert hivatást e nemzetnek vére és ha pillanatra elborult fölöttünk az égbold, melyre nézünk, régi kegyelmedet óh, add vissza nekünk! És adj mindnyájunknak tiszta, megértő, egyetértő lelket, hogy lelkünk igazságával tudjunk dolgozni a Te világszándékod szerint, az emberiség kötelességeiért és feladataiért hevülő lélekkel, egymás között testvériséggel! Amen!

A díszes közönség mély meghatottsággal fogadta a megragadó hitsonoklatot, majd a frigyáda előtt elhangzott a **Himmusz** és ezzel a templomi ünnepség véget ért.

Régi képek egy régi világból

XLIII.

A cionizmus volt az a zsidó mozgalom, mely hamarosan tüleapott az orosz zsidóság belső életén és az orosz hatóságokat is foglalkoztatta. Magától értetődik, hogy Herzl Tivadar erősen számításhoz vette a hatalmas és zárt orosz zsidóságot, s hogy sietve keresett velük kapcsolatot. Herzl érdeklődése és az orosz zsidóság néhány vezető egyéniségével való személyes kapcsolata egyszerre erős lendületet adott az oroszországi cionizmusnak. A logikus elgondolás az volt, hogy az orosz kormányhatalom, amely mindent elkövet arra, hogy zsidó alattvalói életét megkeserítse, szimpátiával fogja kísélni a cionista mozgalmat. A logika azonban, mint annyiszor az orosz kormányok eszekeletében, ezúttal is számításán kívül maradt és a hivatatos Oroszország szinte az első perctől kezdve nagy ellenszenvvel viseltetett a cionista gondolatlaltal szemben. A Hirsch báró-féle argentinai zsidó telepítés még némi megértésre talált és az ICA elég szabad mozgást kapott Oroszországban, de a cionizmus kezdetétől fogva vörös posztó volt az orosz kormánykörök szemében.

Az orosz ifjúság, most már mondhatnám árnyalatra való tekintet nélkül, feszült érdeklődéssel kísérte figyelemmel Herzl Tivadar politikai akcióit. És óriási elkeseredést keltett az a körülmény köztöttik, hogy a konstantinápolyi orosz nagykövet mindenképpen akadályokat gördített Herzinek a török udvarral folytatott tárgyalásai elé. A konstantinápolyi orosz nagykövet egyenesen arra törekedett, hogy az orosz zsidóknak Palesztinába való kivándorlását megakadályozza. Ennek a nagykövetnek viselkedése okozta később azt, hogy Herzl Tivadar jónak látta személyesen Oroszországba utazni és ott közvetlen tárgyalásokat folytatni.

Oroszországba való megérkezésével Herzl Tivadar még legbizalmasabb cionista híveit is meglepte. Senki sem tudta miért érkezett oly meglepő hirtelenséggel Oroszországba és mi volt ottartózkodásának célja. Utazásainak előzményeiről és tárgyalásainak eredményeiről mi, orosz cionisták csak jóval később értesültünk.

Herzl oroszországi tárgyalásait a badeni nagyherceggel való régi jó viszonya segítette elő. A badeni nagyhercegnek, aki különben a német császárral való tár-

gyalásait is egyengette Herzinek, egyik leánya Konstantin Konstantinovic nagyherceg, a cár unokaöccsének felesége volt.

A badeni nagyherceg Konstantin Konstantinovicshoz intézett levelével érkezett meg Herzl Szentpétervárra. Konstantin Konstantinovic nagyherceg jölesően különbözött a többi orosz főuraktól. Részen távol állt tőle a szigorú katonai szellem, részben távol tartotta magán minden udvari intrikától, visszavonult életet élt és irodalmi és tudományos tanulmányokat folytatott. Ennek a nagyhercegnek volt Herzl vendége Szentpéterváron. Konstantin Konstantinovic kieszközölte, hogy II. Miklós cár kihallgatáson fogadja Herzlt. Ezen a kihallgatáson Herzinek nehéz helyzete volt. Elő kellett terjesztenie a tervet, hogy Palesztinában zsidó államot akar teremteni s amellelt utalni kellett az orosz kormánykörök kétélű magatartására, hogy míg egyrészt Oroszországban minden eszközzel elnyomják a zsidókat, másrészt a konstantinápolyi követ egyenesen ellene dolgozik a törökvésnek, hogy oroszországi zsidók Palesztinába vándoroljanak ki. Megtörténtek olyan esetek is, amikor oroszországi zsidók a legnagyobb veszedelmek és megpróbáltatások árán már hajóra jutottak és Palesztina partjaihoz értek, nem engedték őket kiszállni s minthogy a palesztinai útra való tekintettel Oroszországban mindentek eladták, tehát anyagi támasz és erkölcsi összeköttetés nélkül hetekig és hónapokig különböző kikötőkben vergődtek, míg végre teljesen kifosztva újra vissza kellett térniük Oroszországba. Ez a helyzet más európai államok közbelépésére később valamit enyhült, még pedig Törökország hathatós segítségével, mely azoknak a zsidóknak, akik zarándokút ürügye alatt Palesztinába akartak kijutni, két-három

hónapos ott-tartózkodásra jogosító vörös cédulát adott ki, amely minden megalázó volta dacára is alkalmas adott arra, hogy a már Palesztinába kijutott orosz-zsidó az engedélyt időről-időre meghosszabbíthatassa s végül állandó letelepedési engedélyre változtathassa át.

Mindezeket öszintén el kellett mondani Herzinek a cárnak s találkozást kellett keresnie ezenkívül Oroszország akkori teljhatalmú diktátorával, Plehvevel is. Plehve kijelentette, hogy csak abban az esetben hajlandó megfürni Oroszországban a cionista agitációt, ha az orosz zsidóság egyetemlegesen kötelezi magát arra, hogy mindenféle szociális és politikai mozgalomtól tartózkodik. Ezt a feltételt Herzl természetesen nem fogadhatta el, mert lehetetlenség volt, hogy az orosz zsidóság egyetemlegesen minden tagjáért külön-külön felelősséget vállaljon. Plehve célja ezzel a feltétellel amúgy sem volt más, minthogy kitérhesen a nyílt visszautasítás elől.

Herzl oroszországi tartózkodásának másik célja az volt, hogy befolyásos és vagyonos orosz-zsidó elemeket nyerjen meg. Ez a terve azonban kudarcba fulladt.

Az oroszországi zsidóság cionista vezetői Herzl tiszteletére bankettet rendeztek, amelyre meghívták az orosz zsidó plutokrácia és a szellemi arisztokrácia néhány prominens tagját is. A banketten azonban mindössze báró Horász Günsburg Dániel Pollakoff jelent meg a vagyonosabb orosz zsidóság közül, de úgy ök, mint a másod és harmadrendű csillagok a bankettet követő másnapon elhúztak Szentpétervárról. A bankett közönségének zömét egyébként is az orosz-zsidó intelligencia tette ki. Ez a réteg, bár általában nem volt cionistafaló, de igen nagymértékben szkeptikus volt. Ennekfolytán a banketten és az utána

Ocasió! Ilyen még nem volt! Ocasió!

500 drb paplan olcsó kiárusítása!

Kloth paplan P 9.— -től. Legfinomabb pehelypaplan P 60.— -től

Átdolgozások a legjutányosabb áron

Dunnából pehelypaplant készítek műselyem brokáttal P 22.— -ért

PAPLANGYÁR: Budapest, VIII., Práter-utca 53.

következő megbeszéléseken Herzl Tivadarnak nagyon sok felvilágosítást kellett adnia és nagyon sok vitában kellett megállnia a helyét. Ezeknek a tárgyalásoknak során elhangzott Herzl ajkairól egy olyan prófétikus kijelentés is, amelyet a jelenlevők és maga a közvélemény is akkoriban nem méltattak kellő figyelemre s amelyeknek mély bölcsességét csak Herzl halála után, a világháború eredménye igazolta.

Szeif, a banketten jelenlévő újságíró, a „Voszhod“ főszerkesztője ugyanis következő kérdést intézte Herzshez:

— Hogyan lehet egy olyan barbár népre, mint a török, építeni?

Herzl ekkor anélkül, hogy előzőleg egy szóval is érintette volna a kérdést, a következő kijelentést tette, miközben kihúzta zsebéből az óráját: — Amily bizonyos, hogy ezt az órát a kezemben tartom, olyan bizonyossággal állíthatom, hogy az európai hatalmak Törökországot fel fogják osztani.

Ha minden jelenlévő száz százalékgig bizonyos lett volna Herzl proféciájának beteljesülésében, ez a kijelentés mégsem kerülhetett volna bele a sajtóba, mert nem akadt akkoriban egyetlen orosz újságíró sem, aki Törökországgal kapcsolatban ilyesmit nyilvánosan állítani mert volna.

Herzl Tivadarnak Plehvevel és Wittével folytatott tárgyalásait különböző és igen gyakran nem rokonszenves kommentárokkal kísérték orosz-zsidó körökben.

Úgyhogy ezeknek a tárgyalásoknak lényegéről az orosz cionisták semmi bizonyosat nem tudhattak meg. Az anticionisták viszont gondoskodtak róla, hogy kiélezzék Herzl tárgyalásait, amelyek közvetlenül a kisenevi pogromok után voltak s éppen azzal a Plehvevel folytat, aki a pogromok főmestere volt. Az egyre kedvezőtlenebb közvéleményt a zsidó sajtó meg sem kísérelte jobb belátásra bírni. Mi, fiatal orosz generáció, akik első perctől kezdve szívvel-lélekkel Herzl katonái voltunk és vakon bízunk benne, végül elkeseredtünk a kedvezőtlen közvélemény kialakulásának láttán s esténként az alkonyati szünében a cionista boherok összebujtak, a terem egyik sarkában és elkezdte panaszkodni egymásnak. Ebben az időben már én is aktív részese voltam a jesivaj tiltott és titkolt cionista mozgalomnak, sőt bizonyos fokig első perctől kezdve vezető szerepet játszottam. És éppen Herzl szentpétervári tárgyalásai adták meg számomra az első indítékot az újságírás felé. Mikor láttam, hogy a zsidó sajtó nem veszi védelmébe Herzlt és nem magyarázza meg tárgyalásait, cikket írtam (természetesen álnéven) a „Hazman“ című lapba. Ebben a cikkben azt fejtetem ki, hogy Herzl bizonyára tudja, miért tárgyal Plehvevel, hiszen ismeri az oroszországi kilátások reménytelenségét, de mégis minden lehető megkísérelés és a cél érdekében feláldozza önmagát. (Folyt. köv.)

Pintér Miksa.

Látjuk... halljuk... olvassuk...

Ha a kereskedő szimpatikus, akkor „bolto-gentry“

A kormánytámogató jobboldali lap hosszú részletes riportban számol be a fővárosi kereskedőtársadalom gondjáról-bajáról, küzdelmeiről és nyomorúságáról. A meglepően objektív, sőt szimpatikus írás elismeri, hogy a kereskedők, „a polgári középosztálynak gazdaságilag értékes és tevékeny része“, élet-halálharcot folytatnak a depresszió nevű szörnyeteg ellen s hogy a napi rezsijüket is alig keresik meg. A riporter észreveszi, hogy a kereskedő hányféle címen kénytelen leadni adóját a köznek, hogy az OTI, a MABI, az adók, a villany, a gáz, stb., stb. már éppen elég tekintélyes tételt jelentenek könyveiben anélkül, hogy a saját megélhetésére, háztartására, gyerekeire egy fillér is jutna a napi forgalom nagyobbik részéből.

Megírja a cikk, hogy 1928-tól 1933-ig a pesti kereskedők közül 33,03 százaléka lett fizetéképtelen és az összes kereskedők számát tekintve minden öt üzletre jut egy tönkremenés.

Jobboldali orgánumoktól általában nem vagyunk hozzászokva ahhoz, hogy a kereskedőket részint „a polgári középosztály értékes“ tagjainak tartják, részint észrevegyék, hogy kereskedőnek lenni nem jelent egyet a felelőtlen, biztos és lelkiismeretlen vagyongyűjtéssel, hanem a keserves, nehéz, súlyos gondok s reggeltől estig tartó küzdelmes fáradozás és idegeskedés nehéz robotjával. Jobboldali orgánumokban pesti kereskedő — zsidó (és 60—70 százalékban igazuk is van), ha pedig zsidó, akkor már ab ovo nem lehet sem becsületes, sem „értékes“, nem küzdhet keményen a napi falat kenyérért és főképp nem vérezhet el az ál-

talános gazdasági depresszióban s az általános zsidóellenes atmoszférában.

Eppen ezért lepett meg bennünket a jobboldali orgánum kereskedő-szimpatikus cikke, noha a jeremiádák során egyetlen egyszer sem volt megemlítve, hogy ez a színesen sajnált küzködő társadalmi réteg a pesti zsidók túlnyomó többségét alkotja. Ellenkezőleg, az újságírói hatáskeltés ügyes trükkjével, mikor ezt a küzdelmes kereskedősort eleven példával kellett illusztrálni, akkor az újságíró, a jobboldali újságíró nem Kohn Mórt szólaltatta meg a Toróvárosból és nem Löwi Mórt az Erzsébetvárosból, hanem egy — „bolto-gentry“ a Belvárosból. A bolto-gentry sírta el a pesti kereskedők panaszait, a bolto-gentry tárta fel szomorú üzleti titkait, ő mutatta be milyen nehéz egy harminc pengős árut eladni, milyen nehéz harminc pengős „forgalmat csinálni“ olyan harminc pengőt megkeresni, amiből jó, ha öt pengő tényleg megmarad a kereskedő hasznának, háztartásra, ruhára, fűtésre és a gyerekek tandijára.

Mondjuk: a sajnálatra és elismeréreméltó, küzködő pesti kereskedőt a jobboldali lap hasábjain a bolto-gentry képviselte s az ő alakján keresztül akaratlanul is mintegy „jobboldali“ színezetet nyert az egész kereskedőnyomor. No mindegy. Mi nem várjuk jobboldali orgánumoktól, hogy signum laudis tűzzön a zsidó kereskedők mellé. Mi meg vagyunk elégedve, ha objektíven észrevesszük a tényleges kereskedő-nyomort. És még jobban meg volnánk elégedve, ha — amikor kisebb, vagy nagyobb turpisságokról jelennek meg tudósítások a jobboldali lapokban — akkor nem ordítanának a riportokból ki a „bolto-zsidók“ s nem adnák az antipatikus megnyilatkozásoknak egy-egy kihangsúlyozottan zsidó figurán keresztül azt a hatást, hogy ami a kereskedelemben csalás, ravszkodás, rászedés, hamisság és jogtalan vagyonszerzés, az mind — zsidó.

Az anatóliai pectoris és a zsidó!

Dr. Dopler Károly, a híres bécsi sebész tudvalegölleg sebészi úton gyógyítja a modern városi ember egyik legveszedelmebb betegségét, az angina pectorist. A kitünő orvos a közelmúltban hosszabb interjúban tájékoztatta a laikus közönséget sebészi eljárásáról és általában az angina pectorist előidéző okokról.

Nyilatkozata során a kitünő sebész azt a meglepő kijelentést tette, hogy az angina pectoris csaknem kizárólag városi ember betegsége és a városi elemeknél is elsősorban a sebészek és utána rögtön a zsidók esnek legnagyobb százalékarányban a betegség áldozatává.

HIREK

Női istentiszteletek a Dohány uccal templomban. A Dohány uccai főtemplomban tartandó női istentiszteletek sorozata, amint azt legutóbbi számunkban közöltük, május 4-én, szombaton délután 5 órakor kezdődik. Az első női istentiszteletet dr. Hevesi Simon vezető főrabbi nyitja meg innapi beszédével, amelyben foglalatát adja bölcselmi tanításainak. Az istentisztelet ének-művészeti részének vezetését orsz. és teljes ének-közreműködésével Linetzy Bernát főkántor látja el. A nőgyölekek, valamint összes felekezeti intézményeink legutóbb tartott üléseik határozatához képest elnökségeik és választmányaik élén vesznek részt a május 11-én, 18-án, 25-én és június 1-én délután 5 óraok tartandó női istentiszteleteken.

Herzl Tivadar születésének 75. évfordulója. Ijár hó 10-én lesz 75. éve annak, hogy Herzl Tivadar Budapesten megszületett. A Magyar Cionista Szövetség 1935. május 12-én d. e. fél 11 órakor a Goldmark tereben (Wesselényi u. 7.) azon a helyen, ahol Herzl szülőháza állott — nagyszabású ünnepséget rendez, melyen képviselteti magát az egész cionista világ. Az ünnepély szónokai: dr. Miklós Gyula, a M. C. Sz. elnöke, dr. Oscar Grünbaum, az osztrák cionista szervezet elnöke és dr. Patay József.

Ünnepélyes istentisztelet. Az országgyűlés megnyitása alkalmából a budapesti aut. orthodox izr. hitközség a fényesen kivilágított Kazinczy utcai főtemplomban ünnepélyes istentiszteletet tartott, amelyen a hitközség előjárósága és képviselőtestülete, valamint az összes hitközségi intézmények előjárói (budai *Freutiger* Abraham kormányfőtanácsos, hitk. elnök és az iskolai tanstestület dr. *Deutsch* igazgató vezetése alatt vettek részt. Az országos központi irodát Frankl Adolf felsőházi tag, *Kohán-Frankl* Samu központi irodai elnök és dr. *Reiner* Imre jogtanácsos képviselték. A zsfülásig megtelt templomban *Stöif* Jonathán rabbi a nyitott frizyáda előtt Hazánk boldogulásáért megható imát mondott. Preisz főkántor énekari segédlettel alkalmi szövegeket adott elő. Az istentisztelet a Hymnus akkordjaival ért véget.

A VIII—IX. ker. Izr. Növegylet kedden délután tartotta rendes havi választmányi ülését, amelyen beszámolt arról a nagy munkáról, amelyet április hónapban végzett. Népkönyháján kiosztott, úgymint az elmúlt hónapokban is naponta 500, összesen tizenötezer ebédet, úgy szintén az egész húsvéti ünnepek alatt is. Két szederestét rendezett és pedig egyet a felöltötteknek, egyet meg a gyermekeknek, ahol az ősi tradíciókhoz híven ismertették meg a körzet gyermekeivel a peszach ünnep jelentőségét. A gyermekeket *Kádár* Evike — dr. *Zahler* Emil körzeti elnök unokája — és *Nagy* Bandika — *Weisz* Vilmos körzeti előjáró unokája — fogadta.

A Belvárosi Izr. Növegylet f. é. május hó 5-én, vasárnap délelőtt fél 11 órakor IV. Apponyi tér 5., főemelet 2. szám

alatti helyiségében tartja I. évi rendes közgyűlését.

Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi élete és művei. Dr. Hevesi Simon a Pesti Izr. Hitközség kiváló vezető főrabbijának 40 éves papi jubileumára egy, a magyar zsidóság tudományos, irodalmi és társadalmi előkelőségeiből rekrutálódott bizottság hatalmas albumaké készített fog megjelentetni, amely méltó módon fogja vázolni dr. Hevesi Simon 40 éves papi működésének társadalmi, tudományos és vallási eredményeit és hatását. Ertesülésünk szerint a készülő emlékalbum a zsidóságon kívül is feltűnő fog kelteni úgy tartalmánál, mint külső formájánál fogva.

Lindenbaum Szigfried Palesztinában. *Lindenbaum* Szigfried, a magyar orthodoxiának kiváló tagja hosszabb tanulmányútra Palesztinába utazott. *Lindenbaum* Szigfried nemcsak a közzgazdász, de a konzervatív, tradícióhű zsidó szemével akar meggyőződni arról a pompás építmunkáról, amely a Szentföldön folyik. Külön örömminkre szolgál, hogy *Lindenbaum* Szigfried ígéretet tett arra nézve, hogy palesztinai útjának tapasztalatairól az „Egyetértés“ hasábjain fog beszámolni a magyar zsidóságnak.

A fiúarvház közgyűlése. A Pesti Izr. Hitközség Alapítványi Fiúarvháza kedden, április 30-án délután tartotta közgyűlését. *Vida* Jenő felsőházi tag, az arvház elnöke ökegyelmessége elnökölte alatt.

Balla Bernát halála. *Balla* Bernát ny. iskolai igazgató, a Központi Zsidó Diákségi Bizottságnak megalapítása óta volt adminisztratív vezetője, aki mindenkor lelkes odaadással szolgált a külföldre kényszerülő zsidó diákok ügyét, Budapesten, Peszach második napján meghalt. Temetése vasárnap, április 21-én volt a rákoskeresztúri temetőben s a gyászszertartásra nagy számban jöttek el az elhunyt iskolai igazgató barátai és tisztelői. Ott volt a hitközség előjárósága képviselőtestületben dr. *Zahler* Emil előjáró és *Eppler* Sándor főtitkár, a Diákségi Bizottság részéről dr. *Wülfelm* Károly elnök és dr. *Szabolcsi* Lajos társelnök, továbbá dr. *Déri* Ferenc ny. alpolgármester s a felekezeti intézmények számos képviselője. A gyászszertartáson *Abrahamsohn* Manó főkántor funkcionált és dr. *Hevesi* Ferenc rabbi mondott megkapó gyászbeszédet, melegen méltatva az elhunyt érdemeit. Dr. *Wülfelm* Károly, a Diákségi Bizottság elnöke búcsúztatta ezután *Balla* Bernátot, meghatóan emlékezve meg arról az odaadó buzgalomról, és szívjószágáról, amellyel a reá bízott diákok ügyét gondozta s mely éretnyek kegyelettel fogják megőrizni *Balla* Bernát nevét a Diákségi Bizottság körében. Végül *Biró* Samu ny. iskolai igazgató mondott mély érzéstől áthatott búcsúztatót az Országos Izraelita Tanítóegyesület és az elhunyt baráti köre nevében. A gyászszertartás az énekhar gyászszolozsmáival ért véget.

A VIII—IX. ker. Növegylet elnöksége és választmányja ezúton is hálás köszönetet mond mindazoknak, akik közreműködésükkel és adományaikkal lehetővé tették, hogy az egyesület a húsvéti ünnepek alatt is gondoskodhatott a körzet szegényeiről.

Megalakult a Magyarországi Revizionista-Cionista csoport. Április 28-án, vasárnap délelőtt körzeti értekezletüket tartották a budapesti és Budapest-környéki Betár-csoportok. A zártkörű értekezlet befejeztével szólásra emelkedett dr. Fejes Ferenc, a Magyar Cionista Szövetség Betár-Szakosztályának elnöke és a cionista világszervezet helyzetének elemzése után felszólította a jelenlévőket, hogy proklamálják a magyar revizionista-cionista mozgalom megindítását. A hallgatóság lelkesedéssel vette tudomásul dr. Fejes felhívását és határozati javaslatot fogadott el. A határozat utal az úgynevezett Cionista Világszervezeten elhatárolódó nemzetien osztrájos irányzatra és kifejti a cselekvő revizionista munka szükségét Magyarországon. Elhatározza revizionista-cionista munkacsoport létesítését, propaganda kifejtését és lap közrebojását. Dr. Fejes beszéde után Deutsch Árpád, a Betár nácija szólalt fel, és felajánlotta a Betári ifjúság lelkes segítségét a revizionista munkában. Kérdést intéztünk dr. Fejes elnökhöz az új revizionista alakulás és a Magyar Cionista Szövetség viszonyát illetőleg. Dr. Fejes kijelentette, hogy ma a Magyar Cionista Szövetséget tekintve a revizionista tevékenység egyetlen lehetőség keretében mindaddig, amíg a Szövetség alapszabályaihoz hű marad és nem gördit akadályokat ez elé a tevékenység elé. Hangsúlyozta dr. Fejes, hogy miután a Magyar Cionista Szövetség alapszabályainál fogva független az úgynevezett Cionista Világszervezettől és annak szecessziós sékelétől, minden revizionista nyugodt lelkiismerettel részt vehet a Szövetség munkájában. Az újonnan alakult revizionista csoport egyébként üdvözölő táviratot küldött Zév Jabotinszkynek, a Betár és a revizionista mozgalom fejének.

A Mimosz, Magyar Izr. Nőegyletek Országos Szövetsége f. évi május hó 7. és 8-án kedden, szerdán, d. e. fél 10 órakor a pesti Izr. Hitközség székházában, (VII. Sip u. 12. II. em. díszterem.) országos nagygyűléssel kapcsolatban tartja XIII. évi rendes közgyűlést. Esetleges indítványok a közgyűlés előtt 4 nappal a Szövetség titkári hivatalában (VII. Sip u. 12.) írásban jelentendők be. Az ülések mindkét napon d. e. fél 10—1-ig és d. u. 4—6 óráig tartanak. Kedden, 7-én d. u. az ülés után uzsonna a Goldmark-teremben, VII. Wesselényi u. 7. Vendégeket szívesen látnak.

Az Országos Bikur Cholim Betegeket Gyámoltó Egyesület (VI. Dessewffy u. 23.) f. évi április hó 21-én tartotta meg székházában dr. Rakonitz Dezső elnökle alatt 64-ik rendes közgyűlést. Elnök melegen üdvözölte a megjelent óbudai Freudiger kormányfőtanácsos hitközségi elnököt, Kahán-Frankl Samut az Országos Központi Iroda elnökét, valamint a nagy-számúban megjelent egyesületi tagokat. Összinté kegyellett emlékezett meg dr. Rakonitz Dezső elnök néhai Deutsch Vilmosról az egyesület tiszteletbeli és év-tizedeken át volt előljárósi tagjáról, aki megnyerő egyéniségét jellemző ön-zetlen odaadással és emberszeretettel értékelt tevékenységét fejtett ki az egyesület fejlesztése és fellendítése körül. *Koronit* Dezső ugyancsak, mint a szűkölkű és nélkülözök jötevőjéről, ki a szűkölkű-dőnek minden időben készséggel rendel-

kezésére állott, emlékezett meg néhai Deutsch Vilmosról. *Fejér* Lajos kormányfőtanácsos az elhunyt veje, mélyen meghatva köszönte meg a család nevében a kegyelet és megemlékezés őszinte megnyilatkozásait. Elnök ezek után részletesen beszámolt a vezetőség évi működéséről, melynek során az 1934. év folyamán több mint 17.000 ebédet szolgáltatott ki az egyesület kórházi, klinikai és magángyógyintézetekben fekvő szegénysorsú rituális élelmet igénylő betegek között. Az egyesület orvosai több mint 950 esetben gyógykezelték szegénysorsú betegeket és az arra rászorultakat az egyesület a szükséges gyógyszerrel is ellátta. Jelentette továbbá, hogy az egyesület által a Budapesti Orth. Zsidó Nőegylettel egyetemben, az 1934. évben újonnan létesített szeretetotthonban elhelyezett elagott, szegénysorsú, támasz nélkül álló férfiak és nők ellátása kifogástalan és min-taszerű, ami főleg a fáradhatatlanul buzgó és nemeslelkű Bárkány Arminné elnökasszony érdeme. A zárszámadás fel-olvasása után a közgyűlés a vezetőség-nek a felmentvényt nagy lelkesedéssel egyhangulag adta meg. Óbudai *Freudiger* Ábrahám hitközség elnök nagy megelé-gedéssel állapította meg a felolvasott zárszámadásból, a vezetőség komoly, cél-tudatos és eredményes működését.

Egy kis statisztika a nemzetközi vásárról. A május 3-án megnyílt vásáron 1.500 kiállító vesz részt. A kiállítók szá-mára kiadott terület a múlt évi 18.000 négyzetméterrel szemben több, mint 20 ezer négyzetméter. A vásáron ebben az évben különösen nagy számban vesznek részt a tömegetermelő gyáripari vállala-tok. De nem esőkkent a vásár kisipari, háziipari és iparművészeti kiállító-lét-száma sem. A vásár felépítésénél, beren-dezésénél és a kiállítandó mintadarabok-kon hosszabb idő óta mintegy 15.000 munkás dolgozott. A vásár által teremtett munkanapok száma közel félmillió. A vásáron kiállításra kerülő árúk értéke a nemzetközi vagyonnak egy jelentős részét teszi.

Maimonides emlékünnepe Aszódon. Április hó 21-én tartotta az aszódi izr hit-község nagyszabású Maimoni-emlékün-nepejét. Ez alkalomra vendégül látta *Bornstein* Herman budapesti főkantort és *Torday* Judit előadóművésznőt. Az ünne-pély templomj istentisztelettel kezdődött, ahol Bornstein főkantort ragyogó művé-szete ragadta magával a szépségű kö-zönséget. A XXIV. zsoltárt Bornstein fő-kantor énekkarj kísérettel recitálta. A templomi énekart *Boros* Imre tanító ve-zette és tanította be. A templomi isten-tisztelet befejezése után a közönség át-vonult a Korona szálló nagytermébe, ahol az ünnepség folytatódott. *Lóvy* Manó hitk. elnök gondolatokban gazdag elnöki megnyitója után *Vas* László ol-vasa fel alapos felkészültségről tanúsá-got tevő emlékbeszédét, majd *Torday* Judit, *Lakos* András „Maimuni” és „Áni Mámín” c. verseit interpretálta nagy ha-tással. Dr. *Rendes* Dezső orvos, bemu-tatta szellemes előadás keretében Maimo-nit, mint orvost. *Bornstein* főkantort el-énekelt „Ákávjó”-t frenetikus tapsorkánt aratva. Végül dr. *Glück* Adolf hitk. al-elnök keresetlen, zsidó érzéstől áthatott szavakkal köszönte meg az előadás sze-replőinek közreműködését.

Könyvtár alapítás a VI. ker. Templom-körzetben. A dr. Weisz Miksa Kultur-társaság f. év április hó 14-én vasárnap délután 6 órai kezdettel tartotta 250 fő-nyi válogatott közönség előtt Horváth Miksa körzeti elnök úr ömeltősága által alapított könyvtárának felavatását. A kulturdöntant *Hirschler* Zoltán főtítkár nyitotta meg, *Horváth* Miksa körzeti el-nök ömeltősága működését méltatta a zsidó körzetben, Dr. *Barna* Károly kor-mányfőtanácsos, központi kultúrelőjáró mondott elismerő szót a Dr. Weisz Miksa Kultúrtársaság működéséről. *Mandel* Sá-muel körzeti rabbi magasrúptú áldó imát mondott. *Schilling* Erzsébet zongora-művész és *Beregi* Oszkár színművész előadása után *Sztráray* Márton énekelt. Az előadást dr. *Ernst* Ernő, a Kultúrtár-saság elnöke zárta be, bezárva az 1934—1935-ös szezon; megemlékezve fáradha-tatlan munkatársairól *Hirschler* Zoltán főtítkárról, dr. *Salgó* László kultúrelő-adoról és *Siter* László alelnökről. Az egy-begyült fiatalok éjfél tizenkét óráig táncolt.

Révbé Jutott a Vásárpénztár. Hosszú évek után végre révbé jutott a Vá-sárpénztár ügye. A Budapest Székes-főváros Községi Takarékpénztár vette kezébe a Vásárpénztár ügyvezetését. A Községi Takarékek kiváló igazgatósága mint eddig is, úgy a jövőben biztosítja lesz annak, hogy a jövőben közönsége a legjobb kezekben tudja az évek során sok vihart és támadást ért Vásárpénztár ve-zetését.

Tekintsük meg a Nemzetközi Vásáron Kallós József hűtestvérünk kitűnő talál-mányát a vizzel hűtött jégsekreányt. (Bu-dapest, VII., Király u. 58.)

Norma Shearer, Charles Laughton, Frederic Marsch „Ahol tilos a szerelem” c. filmmel és *Anny* Ondra, valamint *Max Schmeling* a „Knock out” c. filmmel, to-vábbá hirdők a Tivoli filmszínházban (Nagymező u. 8. sz.) műsorában.

Felelés szerkesztő és kiadó: PINTÉR MIKSA. Előfizetési ára mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kellner Albert könyvnyomdája, Buda-pest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

VI., NAGYMEZŐ-U. 8. TEL.: 23-0-49

Csütörtöktől, május 2-től

NORMA SHEARER, CHARLES LAUGHTON,
FREDERIC MARSH

AHOL TILOS A SZERELEM

Társadalmi dráma 10 felvonásban

ANNY ONDRA, MAX SCHMELING

KNOCK-OUT KISASSZONY

Vígjáték 10 felvonásban
HIRADÓK

Az előadások kezdete hétköznap 10, 11, 12, 13 óráig, vasár- és ünnepnap 2 óráig folytatódólagosan. Az első előadás mérsékelt helyárakkal. Jegylovótétel hétköznap egy órával az előadás meg-kezdése előtt, vasár- és ünnepnap d. e. 11 ó.

EGYETERTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20.

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénz-tári csekk számla: 27.003

Névmagyarosítás és az árjaparagrafus

Napok óta olvassuk egy igen eredeti szövegű hirdetést a budapesti újságok-ban, amely szerint egy fővárosi keres-kedő „örömmel közli”, hogy nevével X. Y-ra magyarosította. A hirdetésekké egyidejűen kommunikék jelentek meg, hogy a kereskedő milyen kivételes rizikó-t vállalt azzal, mikor nevének megvál-toztatta és követendő példának állította be heroikus cselekvését. Ez az úr, aki-nek neve elől és hátul szerbszarmazásra mutat, különben igen tiszteletreméltó kereskedő, aki évek óta úgy hirdeti cé-gét, mint Magyarország egyetlen és ki-zárólagosan keresztény ruhaárúháza. Nem kétséges, hogy a magyarosítást, amelyet kommunikék szerint két hét alatt engedélyezett számára, cége „ke-resztény” jellegének köszönheti.

Szerb származású honfitársunk rizi-kónak minősíti, hogy nevé magyaros-hangzásra változtatta ípszilonnal és tősgyökérrel. Ez a kommuniké, amely végeredményben provokálása a magyarsá-gnak, sehol semmi ellenvetést, ellen-mondást nem váltott ki, mert hiszen szerb származású és keresztény. Ha ne-tán egy zsidónak jutna eszébe nevé-nek magyarosítását hangosan és nyil-vánosan olyan érvel kommentálni, hogy „rizikót vállalt”, tekintve, hogy céget a régi, idegenhangzású néven ismerik, több, mint valószínű, hogy az egész jobboldali sajtó üvöltve és egyhangúan az illető zsidó „hazaáruló” fejét köve-telné.

De hát nem kell mondanunk, hogy a zsidók ma Magyarországon nem jutnak abba a kellemes helyzetbe, hogy ilyen rizikót vállalhassanak nevék magyaro-sításával kapcsolatban. A zsidó keres-kedő hiába adja be kérvényét, évekig hevertetik elintézetlenül, mert úgy lát-szik, az országnak nem érdeke, hogy a zsidók ilyen külsőségekben is hozzási-muljanak a magyarsághoz. A zsidók fi-zessenek adót, háború esetén, mint a múltban, nyugodtan menjenek a front-ra, mindenféle módon teljesítsék állam-polgári kötelességeiket, de számszálé-kosan befogadni nem szabad őket. Min-dig kell valami külső jelnek maradni, amiről a nemzsidó könnyen felismerheti a zsidót. Valamikor a kaftán és a sárga folt volt az a külső jel, ma pedig a név, amelyet gúnyos hangszíjűzásokkal szok-tak egyes nemzsidók és egyes hivata-lokban aposztrofálni. Ugy halljuk egyébként, hogy kivételes esetekben volt aktív frontharcosoknak sikerük

van a névmagyarosítási kérelemmel. A zsidónak tehát frontszolgálat kell ah-hoz, hogy magyarnak ismerjék el. A keresztény kereskedőnek pedig és a többi „megbízhatóknak” teljesen ele-gendő, ha jólmenő textilárúháza van és ha nagylelkű gesztussal hajlandók a „rizikót vállalni.”

Vissza kell térnünk Vészi József ha-talmas beszédére, amely a kongresszu-szon hangzott el és amelyben a magyar zsidó publicisták e legnagyobbja rámu-tatott arra, hogy egyre világosabban és érthetőbben mutatják meg: a magyar zsidóság sorsa, jövője bizonytalan és ezer veszedelem fenyegeti. A zsidó név-magyarosítások elutasítása és a kereszt-ény névmagyarosítások hetek alatt való tüntető engedélyezése is ilyen tü-net, amelyenről Vészi József beszélt. És másik tünet például az a kombiná-ció, amely felmerült legutóbb az egye-temi magántanárságok engedélyezése körül. Állítólag be akarják vezetni az árjaparagrafust a magántanári képesi-téseknél. Vagyis: aki nagyszülőikig nem tudja igazolni keresztény származását, az bármilyen tudományos felkészül-téssel és talentummal rendelkezék is, a budapesti orvosi fakultás nem hajlandó magántanárnak kinevezni. Az idevonatkozó híreket az orvoskar meg-cáfolta, bár a dékán, Kéty László pro-fesszor olyan nyilatkozatot tett, amely további kombinációkra adhat lehetősé-get.

Fogadjuk el mégis adott ténynek, hogy a budapesti egyetem orvoskara, amely világhírűt és nemzetközi tekinté-lyűt zsidó és zsidószármazású professzo-rainak köszönheti, hajlandó a zsidó ösökkkel rendelkezéseket is az egyetemi karriér lehetőségeiben részesíteni. Fo-gadjuk el adott ténynek, hogy Korányi, Gröss Emil, Hári Pál, Libermann, Herzl Manó, Benzec, Hasenfeld és további élő és elhunyt professzorok magas tudomá-nyos kvalitása az orvoskar többsége előtt valószínűsíti, hogy a budapesti egyetem orvoskara zsidószármazású ta-nárok nélkül soha mai presztizsét és nivóját el nem éri. És ha mindezt a fel-téveszt ténynek tekintjük, mégis eszünk-be kell, hogy jusson: miért éppen az or-voskarról terjesztenek ilyen híreket, miért éppen a keresztény orvosok és or-vosprofesszorok járnak elől az antisze-mitizmus megszervezésében és konser-válásában a kurzus első napjaitól kezd-ve? És hogy kiegészítsük elgondolásun-

kat: hogy van az, hogy mind a mai napig, tizenöt esztendő óta intenzív és sok helyütt hatóságilag támogatott antisze-mita propaganda ellenére, amely szerte az országban konstatálható, miért nem sikerült a magyar népet, a magyar pa-rasztot, az ország lakosságának vidéki, falusi tömegeit a zsidóüldözés számára megnyerni?

A válasz nyilvánvaló: amíg külföl-dön sok helyütt maga a nép antiszemita, önző, kicsinyes, primitív és alacsonyren-dű indulatoktól fűtött, addig a magyar nép az ő tiszta és emelkedett erkölcsi érzékével minden olyan kísérletet visz-szautasít, amely ellenkezik a szabadság és emberiség gondolatával. Nálunk a lateiner-köröknek mesterségesen kell szítani az antisemitizmust, hogy kéz-zelfogható eredménye legyen a váro-sokban, míg Nyugaton, elsősorban Né-metországban a nép egésze akarja, a zsidó tehetséget, szorgalmat, becseletet semmibeveve: a zsidó vagyont konfis-kálni, a zsidókat a gazdasági verseny-ből kizárni és egzisztenciáik szézeit megsemmisíteni. Nálunk mindez nem megy olyan könnyen, mesterséges, fellil-rőljőző irányításra és uszításra van szükség.

Meg kell állapítanunk, hogy abban az általános lelki és szellemi összeomlás-ban, amelyet a Harmadik Birodalom uralomrajutása váltott ki, a német egyetemek még aránylag európai mó-don hajtották végre kénytelen-kelletlen a kultuszminisztérium zsidóellenes in-tézkedéseit. A mai német minisztériu-mokban nem nagy számban ülnek lateinernek és így például a porosz igaz-ságügyminiszter valamikor altiszt volt a berlini törvényesékn. A német latei-nernek és főleg a német egyetemi pro-fesszorok eszerint bizonyos tartózkodás-sal, hogy ne mondjuk undorral fogad-ták a nemzeti szocialista párt zsidókat megsemmisítő reformjait. Jó volna, ha a mi keresztény lateinereink és kereszt-ény egyetemi professzoraink, akik, sok vonatkozásban a német példa után in-dulnak, tudomásul vennék ezt. Nem lét-tő a budapesti egyetemhez az árjapa-ragrafussal való kacérokodás.

Mi el akarjuk felelni, hogy a há-ború után a magyar egyeteméről in-dultak ki a legradikálisabb és legbarbá-rabb zsidóellenes rendszabályok. Mi el-felejtettük ezt és úgy látszik, hogy a magyar egyetemek professzorai is érez-